Къэрал псоми я пролетархэ, фызэгухьэ!

ЛЕНИН ГЪУЭГУ

ЗНАК ПОЧЕТА

Ленинский путь

ГАЗЕТЫР 1924-ГЪЭ ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКІ

КПСС-м И КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭР ОБКОМЫМ, КъБАССР-м И СОВЕТ НЭХЪЫЩХЬЭМ, МИНИСТРХЭМ Я СОВЕТЫМ Я ОРГАН

ОРГАН КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОГО ОБЛАСТНОГО КОМИТЕТА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ КБАССР

№ 71 (16.962).

1990 ГЪЭМ АПРЕЛЫМ И 11, БЭРЭЖЬЕЙ

Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ

И уасэр кІэпІейкІи 3-щ.

НОБЭРЕЙ НОМЕРЫМ:

- КЪАЛЭ, РАЙОН ПАРТ КОНФЕРЕНЦХЭМ
- ДЭ КЪЫТХУАТХ
- КІЭЩІУ
- ДУНЕЙР НОБЭ
- НЫБЖЬ ФІЫЦІЭХЭР
- УПЩІЭ ЩІЭЩХЪУР-КЪЫМ
- ТХЫЛЪЫЩІЭХЭР
- КЪЭБЭРДЕЙ ДРАМТЕАТРЫР ИЛЪЭС 50 ЩРИКЪУМ ИРИХЬЭЛІЭУ
- ІЭМАЛ ВГЪУЭТЫХХЭМЭ, ФЕПЛЪ

Дэнэкlи къикlыу

РОССИЕМ КЪЫЩЫЗЭРАГЪЭПЭЩАЩ

Российскэ Федерацэм къыщыунэхуащ аргуэру зы общественнэ организацэщІэ, Иджыблагъэ «Красная Пресня» заводым Культурэмкlэ и унэм щызэхэтащ Российскэ христианско - демократическэ зэщІэхъееныгъэм и учредительнэ съездыр. Абы хэтахэм къащтащ а политическэ партым и уставыр, программэр, декларацэр.

Российскэ христианско-демократическэ зэщІэхъееныгъэр къоув «хабзэкІэ щыІэн хуей Верховнэ властыр Россием» щызэфІэзыгъэувэжыну Земскэ соборыр хуэгъэхьэзырыным икІи зэхуэгъэсыным и телъхьэу. РХДП-м кьелъытэ Россием и къэрал ухуэкІэм и Іуэхум унафэ тезыщІыхьыну хуитыр Земскэ собор къудейр арауэ.

Экономическэ ІэнатІэм и лъэныкъуэкІэ РХДП-р и телъхьэщ зэхуэдэ хуитыныгъэ яІэу мылъку зэмылІэужьыгъуэ куэд щыІэным.

Партыщlэм и мурадщ властым щІэбэныну. Абы и пашэхэм ящыщ зы, РСФСР-м и цІыхубэ депутат, Обнинск къалэм дэт Борисоглебскэ чlыпlэм и унафэщІ В. Полосинымрэ зэрыкІащи, Российскэ парламентыщІэм христианско-демократическэ фракцэ къыщыхэзрагъэпэщащ.

ЗЕНЬКОВИЧ В.,
ТАСС-м и корр.

ЯРУЗЕЛЬСКЭМ ЖИlАР

ПРАГЭ. (ТАСС). Шэч лъэпкъ хэмылъу Чехословакнер, Венгрнер, Польшэр нэхъыфІу икІи нэхъ шэщІауэ, я гъунэгъуэм ягу нэхъ ирихьу Европэм щыздэлэжьэфынущ а щІыналъэм щекІуэкІ Іуэхугъуэхэм хэлъхьэныгъэ нэхъыбэ хуащІыфынущ, жиІащ Польшэ Республикэм и президент В. Ярузельскэм, «Руде право» газетым интервью щритым.

Сэ сызэрелъэмкІэ, къыхигъэбелджылыкІащ абы, къэщтэн хуейщ Атлантикэм къыщыщІадзауэ Уралым нэсыху Европэр. А Европэ ныным и щІыналъэм щыІэ къэралхэр къызэрыгуэкІыу зэбгъапщэ хъунукъым, ауэ дауэ щымытми, мы зыр ІупщІщ: Къуэкlыпlэми Къухьэпlэми, псом япэрауэ Германием, щекІуэкІ зэхъуэкІыныгъэхэм унафэ зытещІыхьын хуей Іуэхугъуэщlэхэри яІэщІэлъэІэнымкІэ.

Кубэм и прокуратурэм идакъым

ГАВАНЭ. (ТАСС). Кубэм и генеральнэ прокуратурэм жиІащ политическэ щхьэусыгъуэкІэ цІыху 24-рэ мэзаем ягъэтІысауэ икІи абы хэм ялуэгъэзауэ тутын-хэр зэраІыгъ щІэкІэхэм тегъуэ законыр къызэрагъэуцуагъэр.

ПРЕЗИДЕНТ СОВЕТЫМ И ЗЭІУЩІЭ

СССР-м и Президент М. С. Горбачев председателу щысу апрелым и 9-м Президент советым и зэІущІэ зэхэтащ. Абы щыхэплъащ Литовскэ ССР-м цыІэ щытыкІэм, а республикэм теухуауэ екІуэкІ псалъэмакъхэм. Къызэрагъэлъэгъуащи, республикэм и Совет Нэхъыщхьэм ССР-м и Президентым къритыжа жэуапыр конструктивнэу щытхъум икІи Іуэхум унафэ тещІыхьын папщІэ абы Іэмал къытыркъым. Литвам и иджырей унафэщІхэм езыхэм ялэжь антиконституционнэ Іуэхущlафэхэмкlэ, хабзэм къемызэгъ Іуэхугъуэхэр дяпэкІи лэжьын хуейуэ.

(ТАСС).

СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и сессием

«Цыхубзхэм я щытыкІэр егъэфІэкІуэным, анэмрэ сабиймрэ хъуманым, унагъуэр гъэбыдэным ехьэлІауэ гъэтІылъыпІэ имыІэу лэжьыпхъэхэм я Іуэхукlэ» унафэм и проектым апрелым и 10-м парламентым и палатэхэм зэгъусэу ирагъэкІуэкІа заседанэм щыщыхэплъэм къэпсэлъэну зрагъэтхащ цІыхубзу 16-рэ цІыхухъуу 21-м.

М. С. Горбачев СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм хуигъэхьа посланнер, япэ игъэщауэ а Іуэхугъуэм тепсэлъыхьын хуейуэ къыщыгъэлъэгъуар, къэралым цІыхубэр, унагъуэр, сабиир зыхуэныкъуэхэр и гуэр зэрыхуигъэлъэн и пащэнэ къудейкъым. Президентым и лэжьыгъэм и япэ лъабжьуэхэм ящыщ зы а Іуэхугъуэм Іэмал имыІэу апхуэдэ политикэрэ лэжьыгъэрэ имызыщІэкІэ ирагъэкІуэкІыным ущыгугъыну. Нэгъуэщl Іэнатlэхэм сыт хуэдизу ткІийуэ щыщымытми, анэхэмрэ сабийхэмрэ хуащІ гулъытэр псом япэ игъэщыпхъэщ.

Апхуэдэ Іуэху бгъэдыхьэкІэр и лъабжьэу екІуэкІащ комитет, комиссэ псоми СССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и унафэм и проектым щытепсэлъыхьыныр, жиІащ ЦІыхубзхэм я Іуэхухэмкlэ, унагъуэр, анэр, сабиир хъумэнымкlэ комитетым и председатель **В. И. Матвиенкэ.** Абы жиІащ пыухыкІауэ щыт икІи мыхьэнэшхуэ зиІэ Іуэхугъуэ куэд къызэрыхалъхьар.

Депутатхэм Іуэхугъуэхэр ирагъэкІуэкІым я финансово-экономическэ лъабжьэм тепсэлъыхьащ СССР-м и Министрхэм я Советым и Председателым и япэ заместитель **Л. А. Вороновыр.**

Сессием и лэжьыгъэм пещэ.

(ТАСС).

ГЪАТХЭ МАХУЭ ГЪЭ ЕГЪАШХЭ

БЖЬЫХЬЭСЭР ЯГЪЭПШЭР

КъэкІыгъэ пасэхэм я жыл-эр фІагъ хэлъу зэман кІэщІым щІым хагъэзэгъащ Бахъсэн районым щыІэ «Куба» джэдкъаз лъэпкъыфІ заводым и мэкъумэшыщІэхэм. Къэбгъэлъагъуэмэ, Іэщым цІынэу ирагъэшхыну авосымрэ горохымрэ зэщІэлъу гектари 100-м, люцернэр — 150-м, жэгундэр — 20-м трасащ. Силосыпхъэ нартыхур гектар 300-м, гъавапхъэр — 600-м щащІэнущи, иджыкІэ а хъэсэхэр еужьэрэкІыу ягъэхьэзыр.

Бжьыхьэсэ къэкІыгъэхэм хъарзынэу зауж. Ахэр щІымахуэм азот удобренкІэ, дэтхэнэ гектарми центнери 2 хуэзэу, ягъэпшэращ. Иджы къэкІыгъэ лъабжьэхэр нитроаммофоскІэ, ягъэпшэр, гектар къэс центнер 50—60 хуэзэу. А лэжьыгъэр мыгувэу зэфІагъэкІынущ.

Республикэм и адрей хозяйствэхэми хуэдэу, «Нартан» ОПХ-ми иджыпсту и атуащІэгъуэу щокІуэкІ гъатхэ губгъуэ лэжьыгъэхэр. Хадэхэкlым елэжь бригадэм хозяйствэм бэджэнду къыІиха щІым щыщу гектар 40-м кІэртІофыр хигъэзэгъащ. Иджыпсту помидор, нащэ, адрей къэкІыгъэхэр щагъэкІыну щІыр ягъэхьэзыр.

СУРЭТХЭМ: бригадэм щыщ механизатор пашэхэу Хьэждэгу Залым (сэмэгумкІэ), Шэджэм Юрэ сымэщ; хадэхэкІыр зыхасэну щІыр ягъэхьэзыр.

Тезыхар
ЩОМАХУЭ Владимирщ.

ПСЫР ПСЭ ХЭЛЪХЬЭЖЩ

Прохладнэ районым и хозяйствэхэм псы зыщІагъэлъадэу гектар мин 39,6-м щІигъу яІэщ. Районыр уэгъу щІыпІэм зэрыхиубыдэм къыхэкІкІэ а Іуэхум гулъытэ нэхъыба хуамыщІу хъунукъым.

Къэбгъэлъагъуэмэ, щІым псыІэгъэ иІыгъын щхьэкІэ псыр гектар 8.825-м щІагъэлъадэн хуейщи, апрелым и пэщІэдзэм прихьэлІэу а лэ-[illegible] ирагъэлъэгъуащи, бжьыхьэми ябыкІэ я хьэкъ къызэтранакым, планыр щІигъуу ягъэзэщІащ. ЩІымахуэгъатхэ лъэхъэнэм Чапаевым и цІэкІэ щыІэ колхозым псыр гектар 200-м, «Ленинскай кузница» колхозым — 150-м щІагъэлъадащ.

Мы зэманым, бжьыхьэсэ къэкІыгъэхэм, мэкъумэлапхъэхэм зыщагужьым, мыхьэнэшхуэ иІэщ псыщІэгъэлъадэр егупсысауэ къызэгъэпэщыным. Ар зыщызымыгъэгупщэ колхозхэмрэ совхозхэмрэ машІэзыхым. Къащтэмэ, Ленинымрэ цІэкІэ щыІэ колхозым псыр зэрыщІагъэлъадэ агрегатиті щолажьэ, датхэнэми махуэм гектар 5-м щІигъу псыкІэ егъэщІ. А лажьыгъэм зыщеубгъу «Ленинскай кузница», «Победа» колхозхэмрэ [illegible] хуэмыдэхэм нтхэмрэ псы къэрац.

Зэман щыІэ щІыкІэ хозяйствэхэм псы зэрыкІуэ кандауэхэр, техникэр къызэтыншэу ягъэхьэзырын, зыхуэтыншэу ягъэхьэзырын, лажьыгъэр езыгъэкІуэкІыну гъэпэщын хуейщ. Ар щІэгъэкъуэныфІ хъунущ мэкъумэшыщІэхэм мы гъэм гъэвэ бэи кърахьэлІэнымкІэ.

«Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м транспортымкІэ щІыхьэнІэ и лэжьакІуэ» цІэ лъапІэр «Къэббалъкъавтотранс» щІымалъэ-производственнэ объединенэм и лажьакІуэхэм яфІэщыным и Іуэхукlэ

НАГЪЭБЛЭГЪАЩ

загъэ илъэс куэдкІэ зрагъэгъуэта опытым, интенсивнэ технологием и хабзэм тету. [illegible]

Сыт щыгъуи кІэртІофым пщІэшхуэ хуащІуэ къокІуэкІ, ар «етІуанэ» щІакхъуэу лъэпкъ куэдым къалъытэ. Іэмал зэриІэкІэ а къэкІыгъэр щыхасэ хьэсэхэм республикэм и хозяйствэхэм

БРИГАДИРЫМ И ПСАЛЪЭ:

ГЪУЭГУХЭР ЗЭРАН КЪЫТХУОХЪУ

унагъуэр, сабийр зыхуэныкъуэхэм я гупэр зэрыхуигъазэм и нащэнэ къудейкъым. Президентым и лэжьыгъэм и япэ лъэбакъуэхэм ящыщ зы а Іуэхугъуэм Іэмал къет апхуэдэ политикэрэ лэжьыгъэрэ ипэжыпІэкІэ прагъэкІуэкІыным ущыгугъыну. Нэгъуэщ Іэнатіэхэм сыт хуэ-

Лэжьыпхъэ Іуэхугъуэхэр къагъэувхэм я финансово-экономическэ лъабжьэм тепсэлъыхьащ СССР-м и Министрхэм я Советым и Председателым и япэ заместитель **Л. А. Вороновыр.**

Сессием и лэжьыгъэм пещэ.

(ТАСС).

БРИГАДИРЫМ И ПСАЛЪЭ:

ГЪУЭГУХЭР ЗЭРАН КЪЫТХУОХЪУ

Си лэжьыгъэм теухуауэ нобэ сэ нэхъыщхьэу къэслъытэм сытепсэлъыхьыну сыхуейщ. Сэ Налшык и автобус зекІуапІэ № 6-м щылажьэ шофер бригадэм сриунафэщІщ. Дызытет зекІуапІэм и нэхъыбапІэр Къэбэрдей уэрамым еубыд. Ар къалэ псом кІуэцІрокІри цІыху куэд кьетшэкІыи хуей мэхъу. Къапщтэмэ, «Молодежный» микрорайоным цІыху мин 60-м щІигъу щопсэу, фабрикэхэмрэ заводхэмрь щыІэщ. ИкІи цІыхухэр къэувыІэпІэхэм щызэтрихьэ зэманкэм (лэжьакІуэ щыкІуэкІэ, къыщыкІуэжкІэ) а щыпІэм тэмэму къыщепшэкІыфыркъым автобусхэм егъэлеяуэ куэд къызэритыскъым къыхэкІыу. Дэ лиинэм автобус 22-рэ тыдогъэхьэ, дакъикъи 3—5 нэхъыбэ ямызэхуакуурн къакІухь. Итіани ар машІэу къыщІокІ. Абы и щыІужкІэ ди гъуэгухэр икъукІэ зэкІэлъыкІуэщ. Автобусри 2—3 къутэу гъуэгум текІа нужь, цІыхухэр къешэкІыпыр нэхъри хьэлъэ мэхъу. Языныкъуэ заводхэм лэжьыгъэм щыщІадзэ зэманым прихьэлІэу дыхьэпІэр зэхуащІри, къыкІэрыхуахэр дагъэхьэркъым. Апхуэдэхэм дэ дагъэкъуаншэу гаражым нокІуэри а махуэм къалэжьыну щытар еттыжыну къытхуагъэув.

Къэбэрдей уэрамыр зэрызэкІэлъымыкІуэм теухуауэ сэ захуэзгъэзащ къалэ исполкомым, Октябрьскэ райисполкомым. Тхауэ къызата жэуапым итт заман гъунэгъум кІриубыдэу уэрамыр зэІузэпэщ ящІыну икІи Осетинскэ уэрамым къыщыщІэдзауэ Нэгумэм нэсыху зы лъэныкъуэкІэ фІэкІа щызекІуэу зэрахъуэкІыну. АрщхьэкІэ, абы теухуауэ нобэр къыздэсым зыри ящІакъым.

Осетинскэ уэрамым къыщыщІэдзауэ Нэгумэм нэсыху гъуэгум и бгъуагъыр метри 7 къудейщ, ижьымкІи сэмэгумкІи сыт хуэдэ транспорти къэувыІэ мыхъуну дамыгъэхэр фІэлъщ. Ауэ абы щхьэкІэ къэмынэу машинэ куэд гъэзэгубгъуэм къыщоувыІэри щытщ. ГАИ-м и инспекторхэри язынкъуэхэм йотхьэкъу, арщхьэкІэ зи гугъу тщІы щыщІэныгъэхэмкІэ къуаншэр лъэныкъуэкІэ кьонэ,

Сыт щыгъуи кІэртІофым пщІэшхуэ хуащІурэ къокІуэкІ, ар «етІуанэ» щІакхъуэу лъэпкъ куэдым къалъытэ. Іэмал зэриІэкІэ а къэкІыгъэр щыхасэ хьэсэхэм республикэм и хозяйствэхэм щыхагъахъуэ. Дызэрыщыгъуазэщи, кІэртІоф жылапхъэхэр гъэкІыным гулъытэ нэхъыбэ щыхуащІ. Дэлыкъуэ районым и хозяйствэхэм икІи абыхэм сыт щыгъуи бэвагъыфІ къохъулІэ. Езыхэм хасэи жылэм и мызакъуэу нэгъуэщІ хозяйствэхэм иращэни къызэрагъэпэщыф.

Нэгъабэ «Кавказ» колхозым кІэртІофгъэкІэхэм дэтхэнэ гектарми центнери 178-рэ къыщатІыкауэ щытащ. Мы гъэми а бжыгъэм зэрыщІрагъэгъуным хущІэкъуу механизаторхэр я Іэнатіэм бгъэдэтщ. Абыхэм кІэртІоф жылэр гектар 250-м хасэи хуейщи, кхахуэнэжа щыІэкъым. Жылэр щІым хагъэ-

Пхъыр гектар 20-м трасащ механизаторхэу Коноваловымрэ Смирновымрэ, жэгундэр гектар 30-м — Азаров Виктор.

Абы и пэ кІихуэу механизаторхэм я хьэсэхэм гербицидыр халъхьауэ щытащ. Жылапхъэ люцернэм гектар 17 хухахащи, удабжьэр къэмыкІыи щхьэкІэ абыи гербицидыр халъхьащ, ягъэува мардэм щІимыгъуу.

Мы зэманым отделенэм и механизаторхэм псыщІэгъэлъадэм зыхуагъэхьазыр, псыр зэрыкІуэну псыхъуэхэр зэрагъэпэщыж, хьэсэхэм кІэнауэхэр щыдатхъу. А лэжьыгъэр еужьэрэкІыу ирегъэкІуэкІ механизатор пашэ Дуплий Василий. МэкъумэщыщІэхэм псыщІэгъэлъадэм щІадзэнуц щІым хэт псыІэгъэр зэрыгъуцу.

НАГЪЭБЛЭГЪАЩ

загъэ илъэс куэдкІэ зрагъэгъуэта опытым, интенсивнэ технологием и хабзэм тету. Нэхъ пасэу хьэсэхэр куэнщыбкІэ, минеральнэ удобренэкІэ ягъэпщІэрауэ, бэкъу цІыкІухэр датхъуауэ щытащ. Иджы щІым халъхьэр къыхэщыпкІа жылэхэрщ.

КІэртІофыр хэсэным щапхъэ къыщагъэлъагъуэ механизаторхэу Аманкъул Мухьадин, Шыд Шэфихь, абыхэм я дэІэпыкъуэгъуэу Щомахуэ Хьэчим, Угъурлы Ибрахьим сымэ. Ахэр япэ хозяйствэм щыщІ. Зи цІэ къытІуахэм зыкІи къакІэрыхуркъым етІуанэ хозяйствэм и механизаторхэу Кардэн Мусэрэ Жыкъуэ МуІэдрэ. Абыхэм махуэ къэс кІэртІоф жылэр гектар 16—17-м хагъэзагъэ.

ЩІЫР ЗЭРЫГЪУЩУ

Іуэхущіэ хъуркъым мы зэманым республикэм и мэкъумэщыщІэхэр. Гъатхэр нэхъ пасэу къызэрихьам, щІым хуабэ зэригъуэтам Іэмал къитащ къэкІыгъэ куэдым я жылэр ясэну, бжыхьэсэхэм я лъабжьэр минеральнэ удобренэхэмкІэ ягъэлъапсэрыну, псыщІэгъэлъадэм зыхуагъэхьазырыну.

Гъатхасэр зэпэщу ирагъэкІуэкІащ Майскэ районым щыІэ «Майский» совхозым мэкъумэшым елэжьу нІэ отделенэм и механизаторхэм. Иужьрей махуэхэм абыхэм къахуэнэжауэ щытар пхъымрэ жэгундэмрэти, абы зэман куэд трагъэкІуэдакъым.

ІЭЩ ГЪЭХЪУНЫР ІЭНАТІЭ НЭХЪЫЩХЬЭЩ

БЭДЖЭНД ФЕРМЭМ

Мы гъэм и пэщІэдзэм бэджэндым хуэкІуащ Аруан районым Тэрчокъуэм и цІэкІэ щыІэ колхозым и гъэш фермищри. Ахэр щэр къэшынымкІэ, къэралым сщэнымкІэ къапэщыта квартал планым хъарзынэу пэлъэщащ. ЗэращІылІа зэгурыІуэныгъэм ипкъ иткІэ шэ центнерым къыпэкІуэ сом 34-р Іэщыхъуэхэм къэІэрохьэж, мылъку, мэкъумылэу къыдагъахъуэми куэд къахухьынущ.

Езанэ гъэш фермэм щаІыгъщ зи щыпэлъхуэ жэмыщІэхэр, ахэр зыхуей хуэзэу зэрахьэ, ягъасэ. Махуэм фермэм шэ центнери 8,5-рэ къыщаш, Іыхьпіэм ирагъажьэ. Жэм къэс къыщІэкІыр шэ килограмми 7-м щІегъу. Абы куэдкІэ щхьэдох лэжьыгъэм и ветеранхэу Джатэ Хьэмціасэрэ Тіэш Хьэутинрэ. Апхуэдэу щапхъэ къагъэлъагъуэ Іэхъуэхэу Гуіэтыж Мулидрэ Тіэхъу Сергейрэ.

Махуэм жэм къэс килограмми 9-м нэс къыщІаш ещанэ гъэш фермэм тес Іэщыхъуэхэми. Абыхэм япэ кварталым Іыхыпіэм ирагъэшам щыщу процент 97-р япэ сорту пхыкІащ, фІагъыр дипэкІи къызэраІэтыным псори хущІокъу. Щапхъэ къэзыгъэлъагъуэхэм ящыщщ жэмышхэу Пщыхьэщіэ Мухьэмэд, Гъурф Алий, Мембаев Мухьэмэд, Іэхъуэхэу Хьэмгъуокъуэ Мухьэрбий, Алиев Жэмалдин сымэ.

Прохладнэ районым и хозяйствэхэм псы зыщІагъэлъадэу гектар мин 39,6-м щІигъу яІащ. Районыр уэгъу щІыпІэм зэрыхуэбдэм къыхэкІыкІэ дипэкІэ а Іуэхум гулъытэ нэхъыбэ хуамыщІу хъунукъым.

Къэбэрдеибалъкъуэмэ, щІым псыхъуэ иІыгъыи щхьэкІэ псыр гектар 8,825-м щІагъэлъадэ хуейщи, апрелым и ящІэдзэм гектар 6,150-м щрагъэкІуэкІащ, бжьыхьэми абыкІэ я хьэкъ къызэтранакъым, планыр щІигъуу ягъэзэщІащ. ЩІымахуэгъатхэ лъэхъэнэм Чапаевым и цІэкІэ щыІэ колхозым псыр гектар 200-м, «Ленинская кузница» колхозым — 150-м щІагъэлъадащ.

Мы зэманым, бжьыхьэсэ къэкІыгъэхэм, мэкъумылапхъэхэм зыщауэным, мыхьэнэшхуэ щІэщ псыщІэгъэлъадэр егупсысауэ къызэгъэнэщыным. Ар зыщызэІущІэ гъупщэ колхозхэмрэ совхозхэмрэ мащІэкъым. Къапщтэмэ, Ленинным и цІэкІэ щыІэ колхозым псыр зэрыщІагъэлъадэ агрегатиті щолажьэ, дитхэнэми махуэм гектар 5-м щІигъу псыкІэ егъэщІ. А лэжьыгъэм зыщегубгъу «Ленинская кузница» колхозым и Іофышіэхэр. Гектар 6,150-м щрагъэкІуэкІащ, бжьыхьэми абыкІэ я хьэкъ къызэтранакъым, планыр щІигъуу ягъэзэщІащ. ЩІымахуэгъатхэ лъэхъэнэм Чапаевым и цІэкІэ щыІэ колхозым псыр гектар 200-м, «Ленинская кузница» колхозым — 150-м щІагъэлъадащ.

Мы зэманым, бжьыхьэсэ къэкІыгъэхэм, мэкъумылапхъэхэм зыщауэным, мыхьэнэшхуэ щІэщ псыщІэгъэлъадэр егупсысауэ къызэгъэнэщыным. Ар зыщызэІущІэ гъупщэ колхозхэмрэ совхозхэмрэ мащІэкъым. Къапщтэмэ, Ленинным и цІэкІэ щыІэ колхозым псыр зэрыщІагъэлъадэ агрегатиті щолажьэ, дитхэнэми махуэм гектар 5-м щІигъу псыкІэ егъэщІ. А лэжьыгъэм зыщегубгъу «Ленинская кузница» колхозым и Іофышіэхэр. Гектар 6,150-м щрагъэкІуэкІащ, бжьыхьэми абыкІэ я хьэкъ къызэтранакъым, планыр щІигъуу ягъэзэщІащ. ЩІымахуэгъатхэ лъэхъэнэм Чапаевым и цІэкІэ щыІэ колхозым псыр гектар 200-м, «Ленинская кузница» колхозым — 150-м щІагъэлъадащ.

Мы зэманым, бжьыхьэсэ къэкІыгъэхэм, мэкъумылапхъэхэм зыщауэным, мыхьэнэшхуэ щІэщ псыщІэгъэлъадэр егупсысауэ къызэгъэнэщыным. Ар зыщызэІущІэ гъупщэ колхозхэмрэ совхозхэмрэ мащІэкъым. Къапщтэмэ, Ленинным и цІэкІэ щыІэ колхозым псыр зэрыщІагъэлъадэ агрегатиті щолажьэ, дитхэнэми махуэм гектар 5-м щІигъу псыкІэ егъэщІ. А лэжьыгъэм зыщегубгъу «Ленинская кузница» колхозым и Іофышіэхэр. Гектар 6,150-м щрагъэкІуэкІащ, бжьыхьэми абыкІэ я хьэкъ къызэтранакъым, планыр щІигъуу ягъэзэщІащ. ЩІымахуэгъатхэ лъэхъэнэм Чапаевым и цІэкІэ щыІэ колхозым псыр гектар 200-м, «Ленинская кузница» колхозым — 150-м щІагъэлъадащ.

Мы зэманым, бжьыхьэсэ къэкІыгъэхэм, мэкъумылапхъэхэм зыщауэным, мыхьэнэшхуэ щІэщ псыщІэгъэлъадэр егупсысауэ къызэгъэнэщыным. Ар зыщызэІущІэ гъупщэ колхозхэмрэ совхозхэмрэ мащІэкъым. Къапщтэмэ, Ленинным и цІэкІэ щыІэ колхозым псыр зэрыщІагъэлъадэ агрегатиті щолажьэ, дитхэнэми махуэм гектар 5-м щІигъу псыкІэ егъэщІ. А лэжьыгъэм зыщегубгъу «Ленинская кузница» колхозым и Іофышіэхэр.

«Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м транспортымкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ» цІэ лъапІэр «Къэббалъкъавтотранс» щІыналъэ-производственнэ объединенэм и лэжьакІуэхэм яфІэщыным и Іуэхукіэ

Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым и

УКАЗ

Автомобиль транспортым лэжьыгъэфІ зэрыщаІэм икІи илъэс куэдкІэ хьэлэлу зэрылажьэм щхьэкІэ «Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м транспортымкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ» цІэ лъапІэр яфІэщыи «Къэббалъкъавтотранс» щІыналъэ-производственнэ объединенэм и лэжьакІуэхэм:

Апэжыкъ Михаил Жамборэ и къуэм — Нарткъалэ автотранспорт предприятэм и шоферым.

Батищев Александр Николаевичым — Прохладнэ пассажир автотранспорт предприятэм автомобилхэр ремонт щІынымкІэ и слесарым.

Нэзэр Хьэсэн Хьэжбий и къуэм — Налшык пассажир автотранспорт предприятэ № 1-м и шоферым.

Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Председатель КІУЭКІУЭ В.

Налшык къалэ, 1990 гъэм апрелым и 10-м.

КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭР АССР-м И СОВЕТ НЭХЪЫЩХЬЭМ И ЕПЩЫКІУТІАНЭ ХЭХЫГЪУЭМ И ЯПЭ СЕССИЕМ И ЕТІУАНЭ ЗАСЕДАНЭР КЪЫЗЭРЫЗЭІУАХЫНУМ И ІУЭХУКІЭ

Къэбэрдей-Балъкъэр Автономнэ Советскэ Социалистическэ Республикэм и Совет Нэхъыщхьэм и япэ сессием и етІуанэ заседанэр 1990 гъэм апрелым и 12-м сыхьэтыр 10-м КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм заседанэхэр щрагъэкІуэкІ и залым (Советхэм я Унэм) къыщызэІуахынущ.

КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭР АССР-м И СОВЕТ НЭХЪЫЩХЬЭМ И ЕПЩЫКІУТІАНЭ ХЭХЫГЪУЭМ И ДЕПУТАТХЭМ ЯЩІЭН ЩХЬЭКІЭ

КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и депутату сессием и етІуанэ заседанэм къакІуэхэр Советхэм я Унэм и етІуанэ къатым и фойем 1990 гъэм апрелым и 12-м сыхьэтыр 8-м къыщыщІэдзауэ сыхьэтыр 9-рэ дакъикъэ 45-м нэсыху щатхынущ.

Сыт щыгъуи кІэртІофым пщІэшхуэ хуащІурэ къокІуэкІ, ар «етІуанэ» щІакхъуэу лъэпкъ куэдым къалъытэ. Іэмал зэриІэкІэ а къэкІыгъэр щыхасэ хьэсэхэм республикэм и хозяйствэхэм щыхагъахъуэ. Дызэрыщыгъуазэщи, кІэртІоф жылапхъэхэр гъэкІыным гулъытэ нэхъыбэ щыхуащІ. Дэлыкъуэ районым и хозяйствэхэм икІи абыхэм сыт щыгъуи бэвагъыфІ къохъулІэ. Езыхэм хасэи жылэм и мызакъуэу нэгъуэщІ хозяйствэхэм иращэни къызэрагъэпэщыф.

Нэгъабэ «Кавказ» колхозым кІэртІофгъэкІэхэм дэтхэнэ гектарми центнери 178-рэ къыщатІыкауэ щытащ. Мы гъэми а бжыгъэм зэрыщІрагъэгъуным хущІэкъуу механизаторхэр я Іэнатіэм бгъэдэтщ. Абыхэм кІэртІоф жылэр гектар 250-м хасэи хуейщи, кхахуэнэжа щыІэкъым. Жылэр щІым хагъэ-

Пхъыр гектар 20-м трасащ механизаторхэу Коноваловымрэ Смирновымрэ, жэгундэр гектар 30-м — Азаров Виктор.

Абы и пэ кІихуэу механизаторхэм я хьэсэхэм гербицидыр халъхьауэ щытащ. Жылапхъэ люцернэм гектар 17 хухахащи, удабжьэр къэмыкІыи щхьэкІэ абыи гербицидыр халъхьащ, ягъэува мардэм щІимыгъуу.

Мы зэманым отделенэм и механизаторхэм псыщІэгъэлъадэм зыхуагъэхьазыр, псыр зэрыкІуэну псыхъуэхэр зэрагъэпэщыж, хьэсэхэм кІэнауэхэр щыдатхъу. А лэжьыгъэр еужьэрэкІыу ирегъэкІуэкІ механизатор пашэ Дуплий Василий. МэкъумэщыщІэхэм псыщІэгъэлъадэм щІадзэнуц щІым хэт псыІэгъэр зэрыгъуцу.

НАГЪЭБЛЭГЪАЩ

загъэ илъэс куэдкІэ зрагъэгъуэта опытым, интенсивнэ технологием и хабзэм тету. Нэхъ пасэу хьэсэхэр куэнщыбкІэ, минеральнэ удобренэкІэ ягъэпщІэрауэ, бэкъу цІыкІухэр датхъуауэ щытащ. Иджы щІым халъхьэр къыхэщыпкІа жылэхэрщ.

КІэртІофыр хэсэным щапхъэ къыщагъэлъагъуэ механизаторхэу Аманкъул Мухьадин, Шыд Шэфихь, абыхэм я дэІэпыкъуэгъуэу Щомахуэ Хьэчим, Угъурлы Ибрахьим сымэ. Ахэр япэ хозяйствэм щыщІ. Зи цІэ къытІуахэм зыкІи къакІэрыхуркъым етІуанэ хозяйствэм и механизаторхэу Кардэн Мусэрэ Жыкъуэ МуІэдрэ. Абыхэм махуэ къэс кІэртІоф жылэр гектар 16—17-м хагъэзагъэ.

ЩІЫР ЗЭРЫГЪУЩУ

Іуэхущіэ хъуркъым мы зэманым республикэм и мэкъумэщыщІэхэр. Гъатхэр нэхъ пасэу къызэрихьам, щІым хуабэ зэригъуэтам Іэмал къитащ къэкІыгъэ куэдым я жылэр ясэну, бжьыхьэсэхэм я лъабжьэр минеральнэ удобренэхэмкІэ ягъэлъапсэрыну, псыщІэгъэлъадэм зыхуагъэхьазырыну.

Гъатхасэр зэпэщу ирагъэкІуэкІащ Майскэ районым щыІэ «Майский» совхозым мэкъумэшым елэжьу нІэ отделенэм и механизаторхэм. Иужьрей махуэхэм абыхэм къахуэнэжауэ щытар пхъымрэ жэгундэмрэти, абы зэман куэд трагъэкІуэдакъым.

ІЭЩ ГЪЭХЪУНЫР ІЭНАТІЭ НЭХЪЫЩХЬЭЩ

БЭДЖЭНД ФЕРМЭМ

Мы гъэм и пэщІэдзэм бэджэндым хуэкІуащ Аруан районым Тэрчокъуэм и цІэкІэ щыІэ колхозым и гъэш фермищри. Ахэр щэр къэшынымкІэ, къэралым сщэнымкІэ къапэщыта квартал планым хъарзынэу пэлъэщащ. ЗэращІылІа зэгурыІуэныгъэм ипкъ иткІэ шэ центнерым къыпэкІуэ сом 34-р Іэщыхъуэхэм къэІэрохьэж, мылъку, мэкъумылэу къыдагъахъуэми куэд къахухьынущ.

Езанэ гъэш фермэм щаІыгъщ зи щыпэлъхуэ жэмыщІэхэр, ахэр зыхуей хуэзэу зэрахьэ, ягъасэ. Махуэм фермэм шэ центнери 8,5-рэ къыщаш, Іыхьпіэм ирагъажьэ. Жэм къэс къыщІэкІыр шэ килограмми 7-м щІегъу. Абы куэдкІэ щхьэдох лэжьыгъэм и ветеранхэу Джатэ Хьэмціасэрэ Тіэш Хьэутинрэ. Апхуэдэу щапхъэ къагъэлъагъуэ Іэхъуэхэу Гуіэтыж Мулидрэ Тіэхъу Сергейрэ.

Махуэм жэм къэс килограмми 9-м нэс къыщІаш ещанэ гъэш фермэм тес Іэщыхъуэхэми. Абыхэм япэ кварталым Іыхыпіэм ирагъэшам щыщу процент 97-р япэ сорту пхыкІащ, фІагъыр дипэкІи къызэраІэтыным псори хущІокъу. Щапхъэ къэзыгъэлъагъуэхэм ящыщщ жэмышхэу Пщыхьэщіэ Мухьэмэд, Гъурф Алий, Мембаев Мухьэмэд, Іэхъуэхэу Хьэмгъуокъуэ Мухьэрбий, Алиев Жэмалдин сымэ.

КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭР АССР-м И СОВЕТ НЭХЪЫЩХЬЭМ И ЕПЩЫКІУТІАНЭ ХЭХЫГЪУЭМ И ДЕПУТАТХЭМ ЯЩІЭН ЩХЬЭКІЭ

КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и депутату сессием и етІуанэ заседанэм къакІуэхэр Советхэм я Унэм и етІуанэ къатым и фойем 1990 гъэм апрелым и 12-м сыхьэтыр 8-м къыщыщІэдзауэ сыхьэтыр 9-рэ дакъикъэ 45-м нэсыху щатхынущ.

Кубэм и прокуратурэм идакъым

ГАВАНЭ. (ТАСС). Кубэм и генеральнэ прокуратурэм жиІащ политическэ щхьэусыгъуэкІэ цІыху 24-рэ март мазэм ягъэтІысауэ икІи абыхэм яхуэзгъэзауэ тутнакъхэр зэраІыгъ щІэныкІэхэм теухуа законыр къызэпаудауэ «ЦІыхухэм и хунтыныгъэм щІэбэн кубинскэ партскІэ» зэдикэм и лІыкІуэхэм ягъэІу псалъэмакъыр мыпэжу.

Кубэм и генеральнэ прокуратурэм и лІыкІуэ Хорхе Бодес жиІащ блэкІа мазэм республикэм и правоохранительнэ органхэм «ЦІыхухэм и хунтыныгъэм щІэбэн кубинскэ партым» и активистхэу 9 зарагъэтІысар, абыкІи кубинскэ, нэгъуэщІ къэрал журналистхэм хъыбар зэрырагъэщІар. Ягъэтысахэр дэтхэнэри и закъуэу хьэпсым щалыгъыу ягъэлу хъыбархэр «пцІырыпцІщ», жиІащ абы. Республикэм и законодательствэм цІкъ иткІэ и судыр ящІэху ахэр КПЗ-м щалыгъынущ икІи ахэуэдэ щыпІэхэм щалыгъ псоми яІэ хунтыныгъэхэм хуэдэхэр къагъэсэбэпынущ, я Іыхьлыхэм яхуэзэным хуэдэ хунтыныгъэхэри хьхьэу.

СОВЕТСКЭ СЭЛЭТЫР ХУИТ КЪАЩІЫЖАЩ

КАБУЛ, апрелым и 10-м. (ТАСС). Афганистан Республикэм и президент Наджибулла и указым икъ иткІэ нобэ Афганистан Республикэм нэгъуэщІ къэрал Іуэхухэмкіэ и министерствэм СССР-м и посольствэу Кабул щыІэм и лэжьакІуэхэм къщыратыжащ советскэ дэз къулыкъущІэу щыта Алексей Ролътович Тихоновыр, афганскэ оппозицэм Іэщэкіэ зэщІэуэзэда и гупхэм ящыщ зым илъэсиплІкІэ гъэру иІыгъар.

Ар къщыратыжым кърихьэлІахэщ Афганистан Республикэм нэгъуэщІ къэрал Іуэхухэмкіэ и министрым и заместитель Баги Самандэрн, къулыкъушхуэ зезыхьэ афганскэ цІыхухэр, советскэ посольствэм и лэжьакІуэхэр. СССР-м и посолу Афганистан Республикэм щыІэ Б. Н. Пастухов афганскэ лъэныкъуэм ину фІыщІэ хуищІащ советскэ дэз къулыкъущІэу щытар хунт къэгъэщІыжыным жыджэру зэрыхэлІыфІыхьам папщІэ.

Нахуагъэрэ жыджэрагъэрэ къагъэлъагъуэу

Бахъсэн район парт организацэм и XXXXIII отчетно-хэхыныгъэ конференцыр щэбэт кIуам зэхэтащ. Делегатхэм я мызакъуэу, коммунист псори, районым и гуащIэрыпсэухэр куэдкIэ щыгугъыу пэплъащ абы. Пэплъащ партыр, къэралыр зэрыт щытыкIэ гугъум КПСС-м и райкомыр и лэжьыгъэм зэрыбгъадыхьэр, зэреплъыжыр яIцIэну хуейт. дэнэкIи зыщызыубгъу, ауэ яъэпощхьэпо куэдым дыкъуей псынщIагъ къезымыт зэхъуэкIыныгъэм, демократизацэм я къызэгъэпэщакIуэ нэсу ар дэпэкIэ щытыным и щIэдзапIэ зэIущIэ нэхъыщхьэр хъуну ялъытэхэрти.

Конференцыр щIидзэным и пэ кърихьэлIахэм гупсысэ зэхуэмыдэ къалуатэу зэхэпхырт. Ящlари ямыщIари зэхатхъуэрэ псалъэ купщIэпшэкIэ ди щхьэр щакудэу щытА зэманыр блэкIащ, жиIащ коммунист нэхъыжь дыдэхэм яIцыц, зауэмрэ лэжьыгъэмрэ я ветеранхэм я район Советым и председатель Пашты Сулътlан. Дэ пажщ дызыхуейр, дыхуейщ район парт организацэм и пщIэр, и пашэныгъэ мыхъэнэр къызыIэтыфын коммунист жыджэрхэр абы и унафэщIхэу щытыну. Конференцым псалъэ къыщратами абыхэм нэхъ зэпкърыхауэ тепсэлъыхьащ ар. «Мы конференцыр гъатхэм йокIуэкI. Ар фым и нэщэнэу собж. — къыддогуашэ и гупсысэмкIэ «Заря коммунизма» колхозым и парткомым и секретарь Елбэрд Бориси,—сыту жыпIэмэ гъатхэр дунейм и щIэращIэгъэуаш. Апхуэдэу къыщыгъэщIэрэщIэжын хуей лъэхъэнэми партыр итщи ди конференцым абы лъабакъэ хъдигъэчыну дыщогугъ».

Делегатхэм конференцым жыджэрагъ ин къыщагъэлъагъуащ. Нэхъапэхэм хуэдэу щытхъупэ ямыгъажэу Iуэхухэм я щытыкIэ тэмэм нахуагъ хэлъу тепсэлъыхьащ. Къапщтэмэ, Щоджэнцыкlум и щIэкIэ щыIэ колхозым и парткомым и секретарь Гугу Жабраил зэреплъымкIэ, КПСС-м и райкомым и бюромрэ секретариатымрэ райкомым Iэ IэткIэ хаха и органхэм я зэфIэкIэ языныкъэ нэсу хуэщIагъэуIуэфакъым, ахэр парт лэжьыгъэм и Iэмал нэхъыфIыр къэгъэсэбэпыным зэрыхэта щыIэкъым. Нобэ парт организацэхэм я дежкIэ нэхъыщхьэу щытыр тхылъымпIэм къыпыкIауэ щIыхухэм ядэлажьэнырщ, абы я Iуэху гутъум партыр ерыщу яужь цихьа, партыр къэгъэщIэрэщIэжыным къару псори хуэзэщIэгъэуIуэным и гуэгур зыубзыху унафэхэр КПСС-м и ЦК-м мы гъэм февралым, мартым иригъэкIуэкIа Пленумхэм къыщащта лъэхъэнэм ирихьэлIэу.

КПСС-м и райкомыр отчетнэ зэманым хущIэкъуащ XIX Союзпсо парт конференцым, абы и ужькIэ партым и ЦК-м иригъэкIуэкIа Пленумхэм парт лэжьыгъэм зэхъуэкIыныгъэ халъхьэным, экономическэ, социально-культурнэ, духовнэ IэнатIэхэм пыщIа къалэнхэр зэгъэхъулIэным и политическэ къызэгъэпэщыныгъэ егъэфIэкIуэным теухуауэ къагъэувахэр гъэзэщIэным. КПСС-м и райкомыр къыпкI кIий-гуо унафэщIхэм ехъулIэныгъэ къызэрахьыр. Абы и щапхъэщ ЩоджэнцыкIум и щIэкIэ, Мусукаевым и щIэкIэ щыIэ колхозхэм ягъуэт зыужьыгъэр.

Доклад зыщIам, фIы и лъэныкъуэкIэ зытепсэлъыхьыр районым щымыщIэм, хъуа-щIа куэдым Хъэсэн, Куба курыт школым и директор Тхъэмэдокъуэ Люсэ, «Коммунист» район газетым и редактор Хъэщпакъ Мухьэмэд, ВЛКСМ-м и райкомым и секретарь Шыгъэлыгъуэ Тимур сымэ, нэгъуэщIхэми, я Iуэху гутъум партыр ерыщу яужь цихьа, партыр къэгъэщIэрэщIэжыным къару псори хуэзэщIэгъэуIуэным и гуэгур зыубзыху унафэхэр КПСС-м и ЦК-м мы гъэм февралым, мартым иригъэкIуэкIа Пленумхэм къыщащта лъэхъэнэм ирихьэлIэу.

КПСС-м и райкомыр отчетнэ зэманым хущIэкъуащ XIX Союзпсо парт конференцым, абы и ужькIэ партым и ЦК-м иригъэкIуэкIа Пленумхэм парт лэжьыгъэм зэхъуэкIыныгъэ халъхьэным, экономическэ, социально-культурнэ, духовнэ IэнатIэхэм пыщIа къалэнхэр зэгъэхъулIэным и политическэ къызэгъэпэщыныгъэ егъэфIэкIуэным теухуауэ къагъэувахэр гъэзэщIэным. КПСС-м и райкомыр къыпкI кIий-гуо унафэщIхэм ехъулIэныгъэ къызэрахьыр. Абы и щапхъэщ ЩоджэнцыкIум и щIэкIэ, Мусукаевым и щIэкIэ щыIэ колхозхэм ягъуэт зыужьыгъэр.

Доклад зыщIам, фIы и лъэныкъуэкIэ зытепсэлъыхьыр районым щымыщIэм, хъуа-щIа куэдым зыдригъэхьэхакъым, ныкъусаныгъэхэм, ахэр зи зэранкIэ къэхъуахэм, ягъэзэкIуэжыныкIэ лажьыпхъэхэм нэхъ убгъуауэ къытеувыIащ. Къигъэлэгъуащ экономикэ-политическэ и лъэныкъуэкIэ гъэбыдэным, партым демократизацэр щегъэфIэкIуэным гулъытэ хэха хуищIу щытащ КПСС-м и райкомым. Ар хущIэкъуащ район парт организацэм къызэщIиубыдэ коммунист 4.200-м щIигъур нэхъ тэмэму IэнатIэхэм зэрыIуигуэшэным. Абыхэм ящыщу процент 90-м нэблагъэр народнэ хозяйствэм щолажьэ. Отчетнэ лъэхъэнэм райкомым иригъэкIуэкIащ пленуму 20, партийно-хозяйственнэ активым и собранэу 4, бюром и заседанэу 21-рэ. Абыхэм щатепсэлъыхьащ район парторганизацэм, районым я зыужьыныгъэм пыщIа Iуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм. Лэжьыгъэм хабзэфIу щыгуващ кадрхэм, коммунистхэм захъуэкIыныгъэр щIэгъэпсынщIэным хуащI хэлъхьэныгъэм теухуауэ я отчет едэIуэныр, райкомым и бюром хэтхэр Iэ IэткIэ хах активым щыпIэхэм щаIущIэныр, гуащIэрыпсэухэр зыгъэлIейтейхэр, абыхэм я Iуэху еплъыкIэр джыныр.

Район парт организацэм и сатырхэр гъэбыдэным райкомым и лажьыгъэм увыIэщхуэ щиIыгъащ. 1989 гъэм и закъуэ КПСС-м и членхэм я кандидату 109-рэ, партым и членхэу цIыху 98-рэ хагъэхьащ. Ауэ парт организацэ щхьэхуэхэм а Iуэхум гулъытэ хуащIакъым. Коммунистхэр гъэсэныр парт организацэ куэдым къафIэIуэхукъым, абы къыхэкIыу партым хэкIыжыну мурад зыщI щыIэщ. Апхуэдэу егъэфIэкIуэн хуейщ парт дисциплинэр, парт жэуапныгъэр, кадрхэм зэрадэлажьэ щIыкIэри араш.

КПСС-м и XXVIII съездым дыщыхуэкIуэ, КПСС-м и ЦК-м абы хунгъэхьэзыра платформэм и проектым, партым и УставыщIэм и проектым убгъуауэ парт организацэхэм, лэжьакIуэ коллективхэми щытепсэлъыхь лъэхъэнэм КПСС-м и райком щIэуэ хахынуми район парт организацэм я къызэгъэпэщыныгъэ - политическэ лэжьыгъэм унэтIыныгъэщIэ егъэзэрыгъэуэ къыщIэкIакIым, къыщIагъэкIым и нэхъыбэр районым ирашащ.

Отчетнэ лъэхъэнэм партым и райкомым, пэщIэдзэ парт организацэхэм я гулъытэр идеологическэ лажьыгъэм и пщIэр къэIэтыныкIэ райкомым и бюром иIэ политическэ Iэмалхэр нэсу къигъэсэбэпакъым. НэгъуэщI щхьэусыгъуэ куэдми къыхэкIыу япэрей парт конференцым щаубзыхуа Iуэхугъуэ щхьэхуэхэр зэфIамыгъэкIыу къэнащ. Нэхъапэхэми хуэдэу промышленностым произведственнэ лъэщагъ псори зэпIэзэрыту къыщагъэсэбэпыркъым. ЩIыпIэ промышленностым и предприятэхэм лэжьагъуэ зэман куэд зэрыщыкIуэдым къыхэкIыу гъэкIуам и закъуэ сом мин 325-рэ и уасэ продукцэ къаIэрымыхьэу къэнащ.

Докладым увыIэ ин щиубыдащ ухуэныгъэ комплексым и щытыкIэм, абы и лэжьыгъэм ныкъусаныгъэ куэд зэрыхэлъым. Араш и псалъэмакъыр зытригухуауэ щытари МПМК-1-м и начальник Бэрбэч Хьэзешэ Нужьрей илъэситIым ухуэныгъэ-монтаж лэжьыгъэ районым щекIуэкIар сом мелуанищ и уасэкIэ нэхъ мащIэ хъуащ. Ноби Iуэху гъуэ нэхъыщхьэу къоз псэупIэ ухуэныр. А псомкIи партым и райкомым и VIII пленумым щытепсэлъыхьауэ щытащ, ауэ ефIэкIуэныгъэ гуэрхэр щыIэми, иджыри арэзы укъозымыщIхэри куэдщ. Хозяйственнэ щIыкIэкIэ псэупIэ ухуэным елэжьар «Ленинский путь» колхозымрэ УБООС-мрэщ, унафэщI щхьэхуэхэм абы и мыхьэнэр къалъытэркъым, парт организацэхэри ерыщагъ яхэлъу абыхэм ябгъэдыхьэркъым. Илъэситlым уней ухуэныгъэм хуэдитIкIэ хэхъуащ, ауэ мыбыи гугъехь куэд пыщIащ. ЩхьэхуэУ тIысыну псоми щIапIэ ягъуэтыркъым, ухуэныгъэм ирахьэлIэ материалхэр къэгъэтыныр нэхъ гугъущ.

ГуащIэрыпсэухэр хэхэныкIэ къызэгъэпэщыным, Iуэхутхьэбзэ яхуэщIэным щытыкIэ гуэрхэр къэгъэсэбэп хъэпшын къыщIэгъэкIыныкIэ хуагъэувахэм пэсакъым спорт хъэпшын щагъэхьэныр фабрикэр (Бурлий В. В.). Апхуэдэщ Бахъсэн мэз хозяйствэр, «Агропромсервис» (унафэщIхэр Апшэ А. М., Ерыкокъуэ М. Н.). Районым и кооперативхэри зэрыщыгугъуэ къыщIэкIакIым, къыщIагъэкIым и нэхъыбэр районым ирашащ.

Отчетнэ лъэхъэнэм партым и райкомым, пэщIэдзэ парт организацэхэм я гулъытэр идеологическэ лажьыгъэм и пщIэр къэIэтыныкIэ райкомым и бюром иIэ политическэ Iэмалхэр нэсу къигъэсэбэпакъым. НэгъуэщI щхьэусыгъуэ куэдми къыхэкIыу япэрей парт конференцым щаубзыхуа Iуэхугъуэ щхьэхуэхэр зэфIамыгъэкIыу къэнащ. Нэхъапэхэми хуэдэу промышленностым произведственнэ лъэщагъ псори зэпIэзэрыту къыщагъэсэбэпыркъым. ЩIыпIэ промышленностым и предприятэхэм лэжьагъуэ зэман куэд зэрыщыкIуэдым къыхэкIыу гъэкIуам и закъуэ сом мин 325-рэ и уасэ продукцэ къаIэрымыхьэу къэнащ.

Докладым увыIэ ин щиубыдащ ухуэныгъэ комплексым и щытыкIэм, абы и лэжьыгъэм ныкъусаныгъэхэр зэрыхэлъым. Араш и псалъэмакъыр.

мым нахуагъ хэлъу тепсэлъыхьыщ. Къапштэмэ, Щоджэщ1ыкIуи и цIэкIэ щыIэ колхозым и парткомым и секретарь Гугу Жэбраил зэрепхъымкIэ, КПСС-м и райкомым и бюромэ секретариатымрэ райкомым Iэ Iэткlэ хаха и органхэм я зэфIэкIыр къалэн къыщащIа-хэр гъэзэщIэным нэсу хуэзыщIынагъэу къэкIуэнухэм, ахэр парт лажьэгъэ и Iэмал нэхъыфIыр къэгъэсэбэпыным зэрыхэта щыIэкъым. Нобэ парт организацэхэм я дежкIэ нэхъыщхьэу щытыр тхылъымпIэм къыпыкIауэ цIыхухэм ядэлажьэнырщ, абы хэм пыщIэныгъэ бидэ хуаIэнырщ.

«Красная Кабарда» колхозым и механизатор, СССР-м и цIыхубэ депутат Вындыжь Арсен жиIащ: «КПСС-м и райкомым и япэ секретарыр хозяйствэм куэдрэ нокIуэ, ауэ адрей лажьакIуэхэр зымыщIыхухэ кIуатхэщ». Апхуэдэу абы къигъэлъэгъуащ вэнэсу кIэлIейкIитI ятмэ, зэрыщIэкIуэ цIыхухэм ядэлажьэнырщ, абыхэм пыщIэныгъэ бидэ хуаIэнырщ.

«Красная Кабарда» колхозым и механизатор, СССР-м и цIыхубэ депутат Вындыжь Арсен жиIащ: «КПСС-м и райкомым и япэ секретарыр хозяйствэм куэдрэ нокIуэ, ауэ адрей лажьакIуэхэр зымыщIыхухэ кIуатхэщ». Апхуэдэу абы къигъэлъэгъуащ вэнэсу кIэлIейкIитI ятмэ, зэхъуэкIыныгъэ щыIэкъым. Ар дэ дгъэлъапIэ, абы къыдэкIыу щытащ.

Лэжьыгъэ гъэнэфагъэ зэрихьэу, ар зэрыгъэцэкIэжынымкIэ, зэхъуэкIыныгъэ щыIэныгъэм къыдэкIуэу, ар зэрыгъэпсынымкIэ, Iэмал имыIэу, ар зэрыгъэцэкIэн

Дээхэр къишыжыным сытхэр пыщIа?

(ЩЫЛЪЭРЫКIУЭДЗЭХЭМ Я ШТАБ НЭХЪЫЩХЬЭМ И УНАФЭЩI ГЕНЕРАЛ-ПОЛКОВНИК Д. ГРИНКЕВИЧ ДАЩIА ИНТЕРВЬЮ).

Зэреупщlар: Советыдзэхэр Къуэкlыпlэ Европэм къишыжыным ехьэлlауэ советскэ военнэ командованиер Iуэхум дауэ еплърэ?

Жэуапыр: Дэ дыкъоув 1995—96 гъэхэм ирихьэлlэу дзэхэр лъэныкъ къэрал гъунапкъэхэм игъэдзэгъожыным, мыдрейуэ 2000 гъэм ирихьэлlэу нэгъуэщI къэрал щIыналъэхэм щIыlэ военнэ базэ псори гъэкIуэдыжыным и тlэкълэу. Советскэ Союзым и дзэхэр Чехословакиемрэ Венгриемрэ кърегушыж а программэ Iуэхутlуэхэм нэсу къегъэкIуэу Апхуэдэуи дэ дыхьэзырщ Польшэм щIыlэ советыдзэхэм я Iуэхум дытепсэлъыхьыну, польскэ правительствэм абыкIэ гукъыдэж ищI нэужькIэ.

ГДР-м и щIыналъэм щIыlэ советыдзэхэм я гугъу пщIымэ, Советскэ Союзым езым и закъуэ лъэныкъуэкIэ ахэр ёгъэмащIэ. Абы теухуауэ япэкIэ укIуэтэныкIэ Iэмал щыlэщ венскэ дэпсэлъэныгъэхэм щызэращIылlа загъорыIуэныгъэхэм я гъунапкъэхэм кърикIуэу сытыгъэ. Абы кIэщыдэкIэ, ГДР-мрэ ФРГ-мрэ я щIыналъэхэм нэгъуэщI къэралыдзэхэр зэрыщыlэр Iуэху щхьэхуэщ стIуачэ дунейпсо зауэм кърикIуахэмкIэ къэралыш хуиплIым зыхуагъэувыжа кlалэхэм щыщIауэ, икIи абыхэм унафэ ятеIщIыхьын зэрыхуейр а Iуэхур зэгъэщIылlа къэралпсомкIи шынагъуэ ямыIэныр къэлъытауэщ.

Зэреупщlар: Уэ зэрыжыпIамкIэ, совет ыдзэхэр кIишыжыныр дэ къэралым езым и закъуэ лъэныкъуэкIэ илажь Iуэхущ. Ар дауэ хуэхъуну пlэрэ Европэм щыlэ военнэ кърарухэм бжыгъэкIэ я зэхущытыкIэм хуейм?

Жэуапыр: Ди дзэхэм щыщ Iыхьэшхуэ Къуэкlыпlэ Европэм кIишыжым инэжыпIэкIэ зэхуэмыдэ щIыпIкIэ хъунущ Варшавскэ Договорымрэ НАТО-мрэ я кърарухэр. Зыщыгъэгъупщэн хуейкъым ОВД-м хыхьэ къэралхэм ящыщу нэгъуэщI щIыпIэ зи дзэ щыlэр Советскэ Союзым зэризакъуэр, НАТО-м хэтхэм щыщу США-м, Канадэм, Францием, Великобританием, Нидерландхэм, Бельгием я дзэхэр нэгъуэщI къэралыдзэхэм зэрыщаIыгъыр. Ахэр псори зэхэту щыху мелуан ныкъуэ мэхъу. Абы къыхэкIыуи Венэ щекIуэкI зэпсалъэныгъэхэм дэ къыщыдогъуэ СССР-мрэ США-мрэ я дзэ бинигъэкэр гъэмащIэным и мызакъуэу, атIэкIэ Варшавэ Договорымрэ НАТО-мрэ Центральнэ Европэм щаIыгъ дзэхэм зэхуэдиз гуэныкъэ яхуэгъэувын хуейуэ. Апхуэдэ щIыпIэкIэ лъэныкъуэхэм зэхуэдэ шынагъуэщагъэ яIэн хабзэм утет хъунущ.

Зэреупщlар: Советыдзэхэр Къуэкlыпlэ Европэм къишыжыным советскэ военнэ доктринэм зэхъуэкIыныгъэ хилъхьэну, апхуэдэуи Варшавскэ Договор Организацэм зригъэхъулэжыну ущыгугъэ хъуну пlэрэ?

Жэуапыр: Апхуэдэ гугъэ пщIыну лъабжьэ щыlэкъым. Советскэ военнэ доктринэр зыхъумэжыным зэрыхуэгъэзарщ союзнэ кърарлхэм я щIыналъэхэм советыдзэхэр къишыжынымкIэ Iэмал щыlэ щIэхъуари. Уи жагъуэ мыхъуу къанэркъым къызэрыгуэкI Iэщэкlэ зэщIэузэда кIарухэмрэ Iэщэхэмрэ гъэмащIэнымкIэ ди псалъэгъухэм я доктринэхэм апхуэдэ зэхъуэкIыныгъэ зэрырамытыр. Европэм щыlэ военно-политическэ союзитlри зы зэманым кIриубыдэу зэбгрыутIыщыкIыжын ы м, япэ лъэбакъуэ папщIэу абыхэм я военнэ организацэхэр гъэкIуэдыжыным дызэритлехьэну дыкъонэж.

Зэреупщlар: Дзэхэр кIишыжыным къыхэкIыу зэсоюзагъу къэралхэм яку гугъуехь гуэрхэр къыдэхъуэрэ, къэралхэм я Iуэщlкlэ къыщыхъурэ?

Жэуапыр: Советскэ Союзым къащыгуроIуа Къуэкlыпlэ Европэм къыщыхъукIыщIэхэр. ЗэхъуэкIыныгъэр зэхъуэкIыныгъэщ, атIэми ар зэгъунэгъу къэрал зыбжанэм зы зэманым щекIуэкIым дежи. Дауи, ди къэралхэм яку дэлъ зэхущытыкIэхэм гугъуехь гуэрхэр къыщыхъунlэ хъунущ. Ауэ апхуэдэ «зэпъэзэхъуныгъэм» нужьIэ дэ гъом ди Iуэхур нэхъ тынш хъуи хуейщ.

Дзэхэр кIишыжыным пыщIауэ дэ ди щхьэкIэ дызыIууэ гугъуехьхэри сыбзыщIынкъым. Дзэхэмрэ абыхэм я Iэщэфащэхэмрэ километр мин бжыгъэкIэрэ гъэIэпхъуэн, щIыпIэщIэхэм игъэзэгъэн, зыхуей-зыхуэныкъуэхэмкIэ къызэгъэпэщын хуей хъунущ.

Зэреупщlар: Дзэхэр къызэрырашыжыр дэ къулыкъущIэхэмрэ абыхэм я унагъуэхэм щыщхэмрэ къазэрыщихъум утемыпсэлъыхьыфыну пlэрэ?

Жэуапыр: Пажыр жыпIэнумэ, дэ къулыкъущIэхэр, абыхэм я унагъуэхэр Iэпхъуэпшахъуэ псоу кIэжахэщ. Дээм ухэтыжыр арыншауэ хэтнукъым. Псалъэм папщIэ, сэ сыкъэщIэжа щIыпIэхэр 17-рэ схъуэжыни хуей хъунущ. Сэлэтхэмрэ сержантхэмрэ хэщIапIэ къахъэгъэуэтыным и Iуэхур нахь тынш зэфIагъэкIа мэхъу. Нэхъ гугъущ офицерхэмрэ прапорщикхэмрэ я унагъуэхэм я Iуэхур. Къарашим: дзэхэм хэщIапIэ яхъуэжу щIыпIэхэм 1993 гъэм щIэнди псоуплI унэхэр щагъуэжу икIи абыхэмкIэ унагъуэхэр къызэрагъэпэщыну я мурадщ.

(АПН).

МАПУТУ. (ТАСС). ЮАР-м щыlэ китайскэ общинэр илъэс гъунэгъуэхэм зыкъомкIэ нэхъыбэ хъунущ Гонконг кIуlэпхъуэкIэхэм я хьэкъкIэ. А щIыналъэр 1997 гъэм КНР-м и унафэм зэрыщIэувэнум кIуэхэкIыу Гонконг дэlэпхъуэкIэхэр нэхъыбэ зэрыхъуар ЮАР-м къигъэсэбэпыну и мурадщ къэралым щIыхь къулейхэр, Iэщlагъэфl зиIэ Iэщlагъэлlэхэр нэхъыбэу езым и дежи къишэн папщIэ.

Апхуэдэхэм мыбы сытри къыщыхуэзэрагъэпэщыну хъэзырхэщ ЮАР-р псэупIэ ящIын, лэжьапIэ къыщагъуэтын папщIэ. Пэжщ, апхуэдэу зыпежьэхэр капиталу ранд мин 215-рэ (доллар мин 80-м нэблагъэ) мынэхъ мащIэ зыбгъэдэлъхэрщ ё ЮАР-м щахуримыхъуу къалъытэ Iэщlагъэ плIыщIым щыщ гуэр зиIэхэрщ.

Къуэкlыпlэ Европэм икIыу ЮАР-м Iэпхъуэну хуейхэм я дежкIэ Iуэхур нэхъ гугъущ. Ижьрей тхьамахуэхэм ахэр Iуву щызэхэтщ Австриём щыIэ южноафриканскэ посольствэм деж. Абыхэм я нэхъыбэр венгрхэщ. Посольствэм и лIыкIуэм зэрыжиIэмкIэ, мартым щыщ язныкъуэ махуэхэм абыхэм лъэIу мини 2,5-м нэс къыщат къэхъуащ. Посольствэм зыхуагъазэ Болгарием, Румынием, Чехословакием, нэгъуэщI къэралхэми щыщ цIыхухэм.

«Сэ венгерскэ прессэм интервью щэщIым наблагъэ естын хуей хъуащ дызыхуейр IэщIагъэлI язныкъуэхэр арауэ зэрыщытыр ягурыгагъэIуэн папщIэ, — жиIащ посольствэм и лIыкIуэм. Дэ едгъэблагъэфынухэр ди цIыхухэм я псэукIэм хэщIыныгъэ езымытын бжыгъэщ». Посольствэм зарыщыжаIэмкIэ, заявкэ зыт цIыхуипщI къэс зырщ ЮАР-м ягъэкIуэ хъуну къалъытэу къыхахыр.

Иужь сыхьэтым

ВАРШАВЭ. Горнодобывающэ промышленностым и лэжьакIуэхэм я профсоюзым и федерацэм и президиумым Польшэм и сеймым, сенатым, правительствэм яхуигъэхьа письмом иджырей польскэ кабинетым иригъэкIуэкI хозяйственнэ политикэм и Iуэхугъуэ язныкъуэхэр тIкIийуэ критикэ щищIащ. Министрхэм я Советыр зытет экономическэ гъуэгум кърикIуа нэкъусаныгъэхэу профцентрым псом япэу кIилъытащ лэжьапщIэмрэ продукцэу къыщIагъэкIымрэ нэхъ мащIэ зэрыхъуар, социально-экономическэ щытыкIэр къэралым щефIэкIуэну гугъапIэ къозыт гуэри зэман гъунэгъум зэрыщымыIэнур.

Профцентрым къегъэув реформэхэм я программэхэр гъэзэщIа зэрыхъуну щIыкIэм хэплъэжын, нэхъ хуэмыщIауэ псоу щIыхухэр, псом япэрауэ сабийхэм, лэжьыгъэм и ветеранхэм, лэжьапIэншэхэмрэ абыхэм я унагъуэм исхэмрэ, зыгуэркIэ гу илъытэн хуейуэ.

СОФИЕ. НРБ-м и президент Петр Младёновым къэралым и общественно-политическэ кIарухэм я унафэщIхэм щепсалъэм, къыхигъэбелджылыкIащ демократием мамыру хуэкIуэным мыхьэнэшхуэ зэриIэр. Апрелым и 6-м щыIидза а зэчэнджэщыныгъэхэр теухуащ Болгарием и политическэ гъащIэм и зи чэзу Iуэхугъуэхэм. Блыщхьэм кърарлым и унафэщIыр яIущIащ Отечественнэ союзым и председатель Гиньо Ганевым, «Никола Петко» болгарскэ земледельческэ цIыхубэ союзым и секретарь пэхъыпхъэ Милан Дренчевым, болгарскэ социал-демократическэ партым и председатель Петр Дертлиевым, партизанхэм и председатель Александр Каракачановым, нэгъуэщI организацэхэм я унафэщIхэм.

ЗэлущIар щекIуэкIым П. Младеновым къигъэлъэгъуащ мы гъэм июным народнэ собранэ дыдым хэхым тэмэму икIи мамыру къыгъэпэщын зэрыхуейр.

(ТАСС, апрелым и 10-м).

Нэхъ хуэкъулейхэр зрешалIэ

Вендэ бантустаным къыщыхъуар

ЛУСАКЭ. (ТАСС). Вендэ бантустаным и япэрей унафэщIхэр Iэщэкlэ тезыдзу властыр зыубыдахэм я мурадщ а щIыналъэр ЮАР-м хэгъэхьэжыным хущIэкъунхэу. ЦIыхухэм радиомкIэ защIэуэгъэзэм, апхуэдэу жиIащ властыр зыубыдахэм я пашэ, Вендэм Iэщэкlэ зэщIэузэда и къарухэм я командующэм и заместитель полковник Габриэл Рамушванэ.

Абы зэрыжиIамкIэ, япэрей унафэщIхэр Iэщэкlэ тезыдзу властыр зыубыдахэм я япэрей унафэщIхэр Iэщэкlэ тезыдзу властыр зыубыдахэм я мурадщ а щIыналъэр ЮАР-м хэгъэхьэжыным хабзэмрэ законымрэ щызэфIэгъэувэжын папщIэщ. «Президент Фрэнк Равеле и правительствэм, жиIащ Г. Рамушванэ, Iулъхьэ къеIыхын, къэрал мылъкур захэдыгъуэн фIэкIа нэгъуэщI Iуэху зэрихуэжыртэкъым. Вендэ хабзэ щызекIуэжыртэкъым, цIыхухэм я хуитыныгъэр зыуи къыщрадзэртэкъым. Правительствэм хэтахэр суд пащхьэм ирагъэувэнущ, абыхэм ялэжьауэ жыхуаIэ щIэпхъэджагъэхэр пажу къыщIэкIмэ».

ЮАР-м и президент Фредерик де Клерк Вендэм щыщыIэ щытыкIэм зарыригузавэр икIи цIыхухэм я гъащIэр, я мылъкур хъумэным, щытыкIэр зэпIэзэрыт щIыжыным правительствэр зэрегупсысыр, а щIыпIэм къыщыхъуахэм тепсэлъыхьыну зэрамурадыр жиIащ. Вендэ нэмыщI нэгъуэщI зы бантустанми правительствэр мы гъэм дэ къулыкъущIэхэм Iэщэкlэ щытрадзащ.

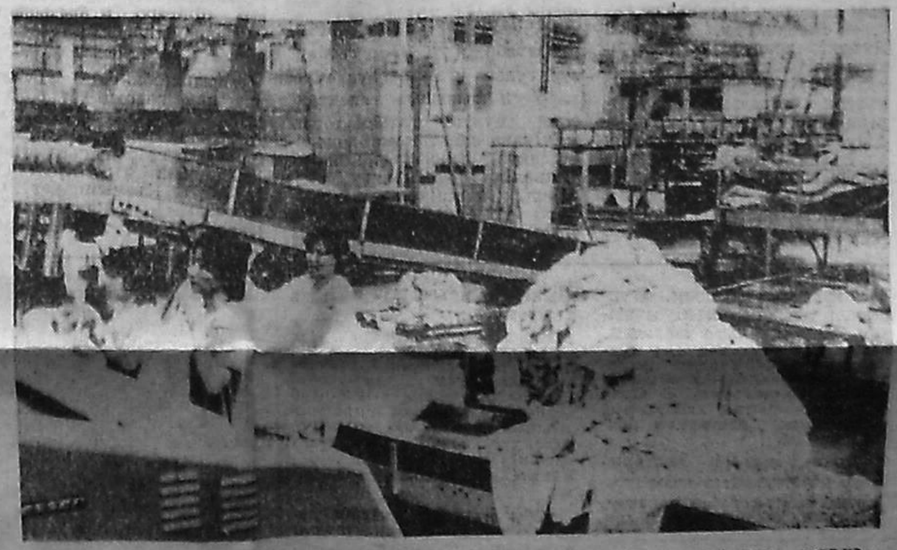

ГДР-м щыщыIэ политическэ щытыкIэм къаралым и народнэ хозяйствэр захъуэкIыныгъэфIхэм хуишакъым. Илъэс кIуам къэралым иIэпхъуэщIащ цIыху мин 343-рэ, абы къыхэкIыу народнэ хозяйствэм дэжьакIуэхэр кIомэ щIэкI.

СУРЭТЫМ: щытыкIэ гугъум итщ цIыхухэм Iуэхутхьэзэ яхуэщIэнымкIэ къалащхьэм дэт комбинатри. Мыбы щолажьэ Вьетнамым кънида цIыхухэр. (ТАСС).

дунейр нобэ

Щыlэ хъуну гугъапIэхэр

Рыжков Николай синга-пlэм игъэIыхьу хуежьа сэпурскэ щIыналъэм ихьа япэ советскэ премьерщ. ХьащIэ лъапIэмрэ ар езыгъэблэгъахэмрэ шэч хэмылъу зытепсэлъыхьын яIэт. Япэ советско-сингапурскэ сатум дэгурыIуэныгъэм Iэ зэрытрадзэрэ блэкIа лIэщIыгъуэ плIанэм къриубыдэу псы Iаджи ежэхащ, къэралитIым я цIыхухэми я нэгу куэд щIэкIащ.

Абыхэм я нэгу щIэкIащ Москварэ Сингапуррэ посолхэмкIэ, сату лIыкIуэхэмкIэ зэрызэхъуэжари; Чанги аэропортым «Аэрофлотым» и кхъухлъатэхэр, Шереметьевэм — «Сингапур Эрлайнс» и авиалайнерхэр щытIысу зэрыщIадзэри; зэгъусэу лажьэ советско-сингапурскэ компаниехэм я Iуэхущlапlэхэр къызэрызэIуахари; профсоюзхэм, щIалэгъуалэ, цIыхубэ, дин организацэхэм я лIыкIуэхэр зэкIэлъыкIуэу зэрыхуежьэри. Культурнэ, щIэныгъэ зэпыщIэныгъэхэм я лIыкIуэкIи япэ лъэбакъуэхэр ячу хуежьащ.

Блэкlа илъэсхэм «кIыщIэумылэуи» къыхэкIащ. Жьыпlэ хъунукъым къэралитIым я зэхущытыкIэхэм зэрыщыту арэзы утехъуэ хъуну. Ауэ мыри нэрылъагъуу советскэ унафэщIхэр зи телъхьэ политическэ гупсысэкIэщIэм и фIыгъэкIэ сингапурскэ унафэщIхэм язныкъуэ Iуэхутlуэхэм щIэрыщIэу еплъыжу щIадзащ.

Сингапурым и къэкIуэнур куэдкIэ елъытащ дунеир зыхуэдэм, жаIэ абыхэм нобэ, ядернэ щынагъуэр гъэмащIэным СССР-мрэ США-мрэ къару зэрырахьэлIэр дагыгъуу. Премьер-министр Ли Хуан Ю зэрыжиIамкIэ, ар щогугъ Iэщэхэр куэду къыщIэгъэкIыным и пlэкIэ щIэныгъэмрэ технологиемрэ промышленностым, Iуэхутхьэбзэ зыщIэ Iэнатlэхэм къыщыгъэсэбэпыным теухуауэ дяпэкIэ нэхъыбэу зэхъэзэхуэным Iуэхур хуэкIуэну.

Мыдэжым къыщылъытэн хуейр зыгуэркIэ я нэр «къызэрыплъэжам» и закъуэкъым. Сингапур и унафэщIхэр международнэ Iуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм зэреплъ щIыкIэм зихъуэжыныр апхуэдэуи пыщIащ я фейдэ зыхэлъыр къалъагъуф зэрыхъуамэ.

Арщ СССР-р ихьапIэ лъапкъ зимыIэ къэралу къыщIамылъытэжри, экономикэ и лъэныкъуэкIэ абы зэрыпыщIам арагъэубгъуну щIыхущIэкъухэри. Нэгьм ардыдэрщ къызыхэкIыр къэкIуэну нэхъыфIымкIэ гугъэ уэзыгъэщI псалъэмакъхэр ирагъэкIуэкIыныр, лъэбакъуэхэр ячыныр. А псом я фIыгъэкIэ и кум щыIэт.

— Уэ нобэ зы псалъэ дэкIуейкIэщIыщ мы къыщежьэрэ илъэсым и кIэм дунейпсо щIыкIэ ни къэнэ щымыIэу дыщыгугъэм, Советскэ Союзым и Президентэу, дэ дыкъэзыухъуреихь Михаил Горбачевыр Сингапурым щагъэлажьэ предприятэхэмрэ компаниехэмрэ къызэгъэпэщыным теухуауэ зэпсалъэныгъэхэр еблэкIуэкIыныр зэрымытыншыр къэхъеягъэ.

Ауэ дауэ щымытми, «Горбачев иригъэкIуэкI зэхъуэкIыныгъэм» фIэкIа къыхэзыхыну хуейхэм я бжыгъэм хохъуэ. Нобэкlэ дызыIууэ гугъуехьхэм я сэбэп къыдэкIыжынуш, жаIэ абыхэм. Зэгъусэу лажьэ предприятиткIэ къызэрагъэпэщакIэщ — бдзэжьеинэхэкIэхэр зыгъэхъэзырырэ компьютерхэр зэпэкърызыхьэжын. Зэращ1ыгъэ зэгурыIуэныгъэхэу Iэ зытрадзэхэр махуэ къэс жыхуаIэм хуэдэу нэхъыбэ мэхъу.

Рыжков Н. И. Сингапур щыщыIам лъэныкъуитIри акъылгъэу зэдэхъуащ я фейдэ зэдыхэлъ сатум зегъэубгъуэн, зэгъусэу лажьэну предприятэщIэхэр къызэгъэпэщын зэрыхуейкIэ. Сингапурскэ лъэныкъуэм псом хуэмыдэу гулъытэ хуищIащ щIэныгъэ-техническэ зыужьыныгъэм СССР-м къыщихьа ехъулIэныгъэхэр и лъабжьэу зэдэлэжьэным.

Сингапурыр дэIэпыкъуэгъу хъуэ турист индустрием Советскэ Союзым зыщегъэужьыным, мэкъумэшхэкIэм щелажь промышленностым, электроникэ къыщыщIагъэкI Iэнатlэм щыздэлажьэным теухуа зэгурыIуныгъэхэм Iэ тращIадзащ. Ди къэралым щащIадыщхэкI, дыкъынхэкI хэлъщыпхэр Сингапурым щыщIэныкIэ Iэмалхэр къахухъ. Сингапурым и унафэщIхэр къэралыр международнэ мыхьэнэ зиIэ культурнэ «центр» щIыным зэрыхущIэкъум Iэмал кIэт культурэмрэ спортымрэ я лъэныкъуэкIэ ди зэпыщIэныгъэхэмэ зедгъэубгъуну.

ОБОТОВ Николай,
АПН-м и спец. корр.
Сингапур.

щыIэ военнэ къарухэм ахэтэкIэ я зэхущытыкIэм хуейм?

Жэуапыр: Ди дзэхэм щыщ IыхьэшхэрэкIуэкIыпIэ Европэм къушыхьыным щIэжыпIэкIэ зэхуэмыдэ щIыпIкIэ хъунущ Варшавскэ Договорымрэ НАТО-мрэ я къарухэр. Зыщыгъэгъупщэн хуейкъым ОВД-м хыхьэ къаралхэм ящыщу нэгъэщI щIыпIэ зи дзэ щыIэр Советскэ Союзым зэризакъуэр, НАТО-м хэтхэм щыщу США-м, Канадэм, Францием, Великобританием, Нидерландхэм, Бельгием я Германиер нэгъуэщI къаралышIалъэхэм зэрыщаIыгъыр. Ахэр псори зэхэту цIыху мелуанныкъуэ мэхъу. Абы къыхэкIыу Венэ щекIуэкI зэпсалъэныгъэхэм дэ къыщыдогъуэ СССР-мрэ США-мрэ я дзэ бжыгъэхэр гъэмащIэным и мызакъуэу, атIэ икIи Варшавскэ Договорымрэ НАТО-мрэ Центральнэ Европэм щаIыгъ дзэхэм зэхуэдиз гъунапкъэ яхуэгъэзауэн хуейуэ. Апхуэдэ щIыкIэIэ лъэныкъуэхэм зэхуэдэ шынагъуэншагъэ яIэн хабзэм утет хъунущ.

ЗэреущIэр: Советыдзэхэр Къуэкыпэ Европэм къашыныр арыншауэ хъунукъым. Псалъэм папщIэ, сэ сыкъэнщтэмэ къулыкъур щесхьэкI щIыпIэхэр 1-7-рэ схъуэжыпI хуей хъущ. Сэлэтхэмрэ сержантхэмрэ хэщIапIэ къахуэгъуэтыным и Iуэхур нэхъ тынш зэфIэгъэкIа мэхъу. Нэхъ гугъущ офицерхэмрэ прапорщикхэмрэ я унагъуэхэм я Iуэхур. Къарашэк дзэхэм хэщIапIэ яхуэхъуну щIыпIэхэм 1993 гъэм пщIондэ псэупIэ унэхэр щауэну икIи абыхэм кIэ унагъуэхэр къызэрагъэпэщыну я мурадщ.

(АПН).

Зэреущ1эр: Сэ къэсIуатэ сэ Европэм къашыныгъэфIэкIэм хуэдэ зэхущытыкIэ зэрыпхуэмыдэр. Ар Варшавскэ Договорым хэтыгъэ къэралхэм я Iэдэбэдыкъуэ зэрыхэлъыр. Ар зэрыпхуэмыдэр абы щыгъуэми Советскэ Союзым и Вооруженнэ Силэхэр Венгрэ, Чехословакэ, Польшэ, Германие Демократическэ Республикэ, Румынэ, Болгари щыIэныгъэ зэрыпхуэмыдэм къыхэкIыу. Ар зэрыпхуэмыдэр Варшавскэ Договорым и Политическэ Консультативнэ Комитетым и Декларацэ къыдэкIыгъэми, Варшавскэ Договорым хэтхэм я Генеральнэ секретарь Петр Лущевым и Iэдакъэщи къыхэщIыкIыгъ. Ар зэрыпхуэмыдэр Варшавскэ Договорым и Политическэ Консультативнэ Комитетым и Декларацэ къыдэкIыгъэми, Варшавскэ Договорым хэтхэм я Генеральнэ секретарь Петр Лущевым и Iэдакъэщи къыхэщIыкIыгъ. Ар зэрыпхуэмыдэр Варшавскэ Договорым и Политическэ Консультативнэ Комитетым и Декларацэ къыдэкIыгъэми, Варшавскэ Договорым хэтхэм я Генеральнэ секретарь Петр Лущевым и Iэдакъэщи къыхэщIыкIыгъ.

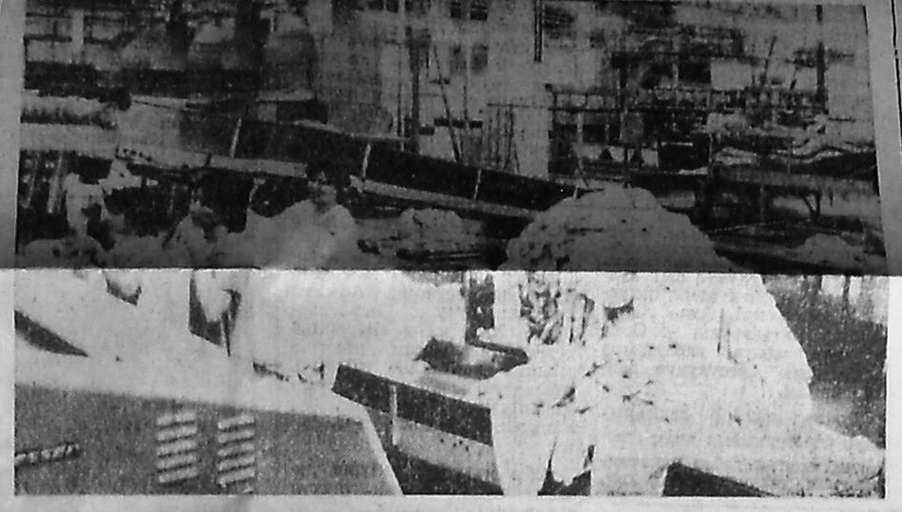

ГДР-м щыщыIэ политическэ щытыкIэм къэралым и народнэ хозяйствэр зэхъуэкIыныгъэфIэкIэм хуишакъым. Илъэс кIуэм къэралым изэпхъукIащ цIыху мин 343-рэ, абы къыхэкIыу народнэ хозяйствэм лэжьакIуэхэр къомэщIэкI.

СУРЭТЫМ: щытыкIэ гугъум итщ цIыхухэм Iуэхутхьэбзэ яхуэщIэнымкIэ къалащхьэм дэт комбинатри. Мыбы щолажьэ Вьетнамым къикIа цIыхухэр. (ТАСС).

Хъыджэбз нащхъуэ Iэпсыгъуэлъэпсыгъуэ цIыкIу Лиуазэ, иджыри илъэс пщыкIутху ирикъуар, дашыну къэкIуащ накъэдыкъэ хъужауэ ялы зэрамыщIэжыхьтI армэ щыгъыкIэ хуэпауэ. ЗэтеуфыщIэжара нэщхъыщэхэу, шынагъуэжьхэт. Хумпl жиIэу къыщIэхуат ахэр. Ятlэ чырбыш унэ лъэбыщэжь цIыкIум хэлъ бжэ зэгъэпщIа тIэкIур хауд пэтащ. Хьэку дакъэм тет кIэртIоф уэздыгъэм цхьэщыт бзий фагъуэ машIэр япэ щIыкIэ лъэпэрапэу щэнэуащ, итIанэ жьы щIыIэ ину къеIунщIам пэщIэмытыфу джалэри къэтэджыжакъым. КIыфIым къыхэIукIат къыщIыхьа лIитIым язым и гъуэмэтIымэ. Ауэ адрейр, нэхъыщхьэу къыщIэкIынт, абы и Iэблэм еIусащ, зэ умыпIащIэ, жыхуиIэу. Абы фIэтэмэмакъым псалъэмакъыр апхуэдэу къебгъэжьэну. Лиуазэ хьэнум бгъэдэлъадащ, ласкIэ гуэр къигъуэтри, дэпым пэриIуащ. Псынщlэ дыдэу абы къыщIэна мафIэмкIэ уэздыгъэ нэфыр пигъэнэжащ.

Хъыджэбз щIыкIур, щтэIэщтаблэу и щхьэр къиIэтри, хьэщIэхэм еплъащ. ИтIанэ мащIэу пыгуфIыкIащ, къызыхихри умыщIэу.

— ФыкъакIуэ, фыкъеблагъэ, фыкъыдыхьи фытIыс, — жиIащ абы, тахътэбанижь щытымкIэ и Iэр ищIри. КъыщIыхьахэм загъэхьейртэкъым. Лиуазэ и гур дыргу-дыргу жиIэу къызэкIэлъеуэрт, и Iэпэлъапэхэр кIэзызырт. Зречри и анэм бгъэдолъадэ и нэр къихуу.

Забитхъан якъэхоплъэ зэмыджа хьэщIэхэм. Фызыжь гукъыдэмыкым зыхуихьынур ищIэркъым — сыт мыхэр ныщхьэбэ кIатеуэныр къызыхэкIар? Мыдрейхэри щытщ сын гъэжауэ, Iым жаIэркъым. Ло зыхуейр, я жьэм къурт жьэдэлъ?

— Мы унэм фэр нэмыщI щыпсэуIарэ? — къопсалъэ зыр, икIэм-икIэжым.

— Хьэуэ, щыпсэуркъым. Мамэ дэрэ фIэкIа зыпсэ щIэскъым, — зыкIэлъегъэпIащIэ Лиуазэ. Анэр къоскIэ хъыджэбз цIыкIум ар щыжиIэм. Жейм къыхэскIыкIа фIэкIа умыщIэну къоскIэ, и Iупэхэр быдэу зэтрекъуэз.

— Мыдэкlэ фыкъыдыхьэ, тхьэм щхьэкIэ, фIытIыс фыщымыту, — жеIэ фыз гуитIщхьитIым. — Ди пщыхьэщхьэщхэр хьэкущцхьэм хьэзырыпсу тетщ... си жьыщхьэ делэ сыхъужаи, IейI, иджыри къэс зыри жызмыIэу тхьэ сыщыс? Фыкъыдыхьэ, фытIыс, псори дызэдэщхэнщ. ЩIыIэщ, фэри фымэжалIауэ къыщIэкIынщ, гъэзэгъыбзэщ, къыджефIэ, дывмыгъэгузавэу...

— Хьэуэ, хьэуэ, ди шыпхъу, хэтщIыкIыркъым зыри... дэ мыбы щыуагъэкIэ дыкъэкIуауэ къыщIэкIынущ, — щабэу жеIэ нэхъыщхьэм. — Дэ дызыхуейр Лиуазэщ, Чорттаев Аскэрбий ипхъу Лиуазэ.

— Ар езыр сэращI — гуфIэу къокIий хъыджэбз цIыкIур. Абы и нэр мэлыдзы нэсыш гуэрым хэкIыжынкIэ шынэу. Зэм и анэм, зэми мо къэкIуахэм йоплъ.

КъыщIыхьахэри зэплъыжащ. Зыри къагурыIуэркъым. ТIэкIурэ утыкум щIыумэмэжщ, къытхуэвгъэгъу, жыхуаIэ щIыкIэу пыгуфIыкIри, бжэмкIэ ягъэзащ щIэкIынкIынкIу. Лиуазэ гъыным хуэдэт. Забитхъан щIэкIыжхэм зэкIэлъеда.

— Ар дауэ хъун, — жиIэрт абы, — си ерыскъы фIумыхуэу фыщIэкIыжу, ар дауэ хъун!

— Тхьэразэ къыфхухъу. Дэ зэман диIэкъым зыдгъэгувэну, фIыкIэ фышх фи ерыскъыри, — жеIэ нэхъыщхьэм. — Дэ Чорттаев Аскэрбий ипхъу Лиуазэ къыдолъхьэу.

— Азалыхь дыщэ, сэ апхуэдэ нэгъуэщI щыIэу сымыщIэ мы си хъыджэбз цIыкIу закъуэм фIэкIа?

— Хэт уэ зи гугъу пщIыр?

— Мыр-на, мы сэ си хъыджэбз цIыкIур, — Забитхъан и Iэпэр еший ипхъум дежкIэ.

Къэкlуахэр аргуэру зэплъыжри, я нэр къиIыщхъукIащ.

— Еданщанэ класс уэ ущеджэр? — ихьашэу щIэупщIащ нэхъыщхьэр, Лиуазэ гъунэгъу зыхуищIурэ.

— Сэри? Ебланэм. Къызэрызухыу лэжьапIэ сыувынущ, ди мамэ сыдэIэпыкъунущ.

— Кавказым укIуэжыну ухуей?

— Ехьемн сыхуей... сыхуей кудейуэ кьэнэжьыркъым, си хъуэпсапIэщ, — хъыджэбз цIыкIур гуфIащэри дэлъэящ.

— Мамэ, зэхэпхрэ мыбы жиIэр, бжесIакъэ дэ иджы Хэкужьым дыкIуэжыну хуит дызэращIынур, — и Iупэхэр зэтехьэжьыртэкъым абы. — Сэ къэхъунур сощIэ, мамэ, пэжкъэ?

Мыбдежым хьэщIэхэм къагурыIуащ щыуагъэкIэ къызэрымыкIуар. Мырат къалъыхъуэр, хуамыгъэфащэу иджыри къэс гугъу ехьа щхьэкIэ.

— Сыту дыщхьэдыкъ дэ, — жиIащ Забитхъан, адрейм зыхугъаазэри. — Занщ1эу щхьэ Анэ тхьэмыщкIэм и гур къызэригъэкIым хуэдэу, дунейри къегъэкIуу нэхуекIат. Пшэжьхэм я дамэ фIыщIэр щIым тралъафэрт. Уэшх ткIуэпс щIыIэхэр къызэпхидзырт...

* * *

Ди тхьэшхуэ, сыту гъэщIэгъуэн мы дунеижьырI Игъащ1эми аращ — уи гур зыщыщтэм уокIуэри натIэкIэ уIуоуэ. Лиуазэ сыт хуэдэу щыст ар, и гур къилъэтыным хуэдэу. къеуэу.

... А махуэм абы яшат Ошкэ мэкъумэш техникумым щеджэ Бориси. Абыи, Лиуазэ ещхьыркъабзэу, ищIэртэкъым щIашар. Ар ашIэс пэшым Чэбэхъани щIашэ. И теплъэм къигъэлъагъуэрт иджы нэмыщIкIи мыбы зэрыщыIар. Мы хъыджэбз гъурыжь цIыкIур, пэшхуэр Борис и гъунэгъут, Нукайт жыхуаIэ къуажэм тIури щыпсэурт. Ар ебланэм хэсу арат, ауэ и ныбжьэгъухэм нэхърэ нэхъыжь хуэдэу уIуплъэрт икIи нэхъ щхьэпэлъагэт. Мис иджыпсту, зыхишу, зигъэтIейуэ зэрызекIуэмкIи, и макъ къудеймкIи ар хъыджэбз цIыкIум нэхърэ балигъым нэхъ ещхьт. Чэбэхъан и гуапэ хъуакъым Борис зэрыIущIар. Сэлам ирихи иримыхи хуэдэу зыгуэру зищIри, и щIыб къигъэзащ. Борис гу лъитэххакъым абы зэрызищIахэм. ГуфIэжу бгъэдыхьэри и Iэр ишиящ сэлам ирихыну. Ауэ занщIэуи икIуэтыжащ, пщтыр бэлыхь гуэрым теIэбам хуэдэу. Борис къыфIэщIащ Чэбэхъан и нэшхуитIым мафIэр къыщIихыу. И нэр къихуу жьэхэплъэрт ар гъунэгъу хъыджэбзыжь цIыкIум, А сыхьэтым пэшым лIы гуп къыщIохьэ пхъашэу псалъэу. Борис гу лъитащ абыхэм Лиуази зэращIыгъур. Лиуазэрэ абырэ фIыуэ зэрыщIыхут. Аддэ, Кавказым щыщыIам, къуажэ зэгъунэгъуэхэм дэсат. Мы къыздэкIуами зы уэрам зэдытест. Лиуазэ фагъуэт, и напIэхэр къэпщат. Дауи, жэщым желтэкъым. Нэпс куэдми игъэжэщIат. Борис къыцилъагъум, зэпщIэхидзэри, зыхуэмыубыдыжу къэгъащ.

— Умыгъ, щыгъэт... сыт къыпщыщIар?.. — жиIэрт Борис, абы и щхьэфэм Iэ дилъэурэ. Щlалэм къыгурыIуэртэкъым къэхъуар зищIысыр тэмэму, ауэ Лиуазэ бэлыхь гуэр зэрыхэхуар гурыIуэгъуэт. Ар къэзышахэр стIол кIыхьым, тепхъуэ удзыфэ зытелъым етIысылIащ. Псом япэу абыхэм Лиуазэ Борис къыбгъэдэхащ. Иджы Лиуазэрэ Чэбэхъанрэ плIанэпэ зырызым дэтт, Борис абыхэм я зэхуакум щыIэт.

— Уэ нобэ зы псалъэ дэмыхуу къыджепIэжынщ мы тIум жаIэр, — зыхуигъэзащ стIолым пэрысхэм щыщ зым Борис. — Зы псалъэ думыгъэхуу, къыбгурыIуа?

Ар офицер къуэгъу гуэрт, нэгу зэIуауэ, и щхьэри фэкIуу икIауэ. И нэжьитI кърегъэтIэтIми гущIэгъу лъэпкъ щIэплъагъуэртэкъым. «Лыукl жыхуаIэр мыракъэ, нэсри къигъэзажауэ!» — егупсысащ Борис.

Борис къыжраIащ мо тIум я жьэм къыжьэдэкIыр зы мащIэкIэ нэхъ мыхъуми, зыгуэркIэ зэхъэкIауэ жаIэжмэ, жэуап ткIий хабзэкIэ зэрихьынур, абыкIи Iэ трырагъэдзащ. Здэщытам увыжыну щыкIуэм, ар Лиуазэ Iуплъащ. Занщ1эуи я гум зыгъэхуишащ. Абы игу къэкIыжащ «Вождь Иным» и унафэкIэ балъкъэрхэр къыщрашэжьа махуэр, щалъхуа я лъахэр, бгыхэр къыщызэранэкIар. Борис и адэр, бгырыс лIыр, Шэрадж Iуфэ Iулъ мывэжьым бгъэгукIэ тегъуалъхьэщ, зишийри, къуршыпс щIыIэм Iэфlу хэфауэ щытащ. «Гъы, утх уи ткIуэпс-нэпсхэр, — жиIэрт абы, Шэрэджыжь и толъкъун цIыкIухэр зэрызэтеутIкIэпцIыкIым еплъурэ. — Къэхэплъэж уи бын пкIэщIачхэм». Хьэуэ, а махуэр Борис и гъащIэ псокIэ щыгъупщэнкъым, Мо офицер лъагъугъуеижьым и псалъэр аргуэру и тхьэкIумэм къакIуэри кънувэжащ псэхутъуэ къримыту: «... зы псалъэ думыгъэхуу...»

— Мыдэ къэдаIуэ иджы... псори, псори зэрыщыта дыдэм хуэдэу къыджеIэжыт зыри думыгъэхуу... уи тхьэкIумэм зэрыээхиха дыдэм хуэдэу, къыбгурыIуа?!— жиIащ офицерым, Чэбэхъан зыхуигъазэри.

Хъыджэбзыжь цIыкIур тэкIу къыхэпсчыкIащ, и щхьэр пагагъ хэлъ хуэдэу дрихьеящ, итIанэ щытхэм и нэр зелъатэу къахэплъэри къригъэжьащ:

— Дэ псоми фIыуэ тлъагъу ди вождь лъапIэр, ди нэм, ди псэм пэтщIыр, Сталину ди дыщэ дыгъэр дунейм щехыжа махуэм, псэ хьэлэл зиIэу мы ди къэралышхуэм ис псори цIыкIуи ини кIэнэщымыIэу дыщыгуэм, Советскэ властым и бийхэр, дэ дыкъэзылъагъу мыхъу ди бийжьхэр, а къыттепсыха гуауэщхуэм, шэч хэмылъу, щыгуфIыкIырт. Дэ зэи тщыгъупщэжынкъым а махуэр, бдзапцIэм хуэдэу, хьэлъэу щыта а махуэ фIыщIэр... Iуэхур фIыуэ псомкI тлъагъу, цIыху мелуан бжыгъэ куэдым я нэ — я псэ лъапIэм и деж щыпсэкIэ... — Чэбэхъан аргуэру зэ щытхэр зэпеплъыхь, Лиуазэ и дежкIэ и щхьэр ещIри, еджакIуэр урокым щIэсу щыуа нэужь зэрищI хабзэм хуэдэу, и псалъэхэм къытригъэзэжу пещэ адэкIэ.—Вождь лъапIэм и деж Iуэхур щынэсакIэ, сэ зы щхьэкIи сыкъэувыIэнукъым, псори жысIэнущ...

— НтIэ, нтIэ, жыпIэнущ псори зэрыщыта дыдэм хуэдэу, жумыIэу хъунукъым! — къопсалъэ стIолым пэрысхэм щыщ зы. — ИIэ, жыIэ, зыри думыгъэху.

— НтIэ, мис а махуэ хьэлъэу ди щхьэр зыми къыщытхуэмыIэтым мыбдежым щыт мы блащхъуэжь цIыкIур (Чэбэхъан и щхьэр Лиуазэ и дежкIэ ещI) мы IейI зы гуфIэкIэ иIэу гуфIэрти, дунеишхуэр хуракъуртэкъым. Мыр сэ фIыуэ соцIыху куэд щIауэ. Кавказым къыщалъхуащ, иджы мыбы щопсэу. НтIэ, мис мыбы а махуэ хьэлъэм, гуауэшхуэм псоми ди гущIэр къыщрилыпщIыкIым, мыпхуэдэу къызжеIэ сэ къызогъэдохьэри: «Алыхьым и шыкуркIэ, щыIэжкъым, лIащ а пащIэ лейзёхъэжьыр. Иджы дэ псори Кавказым дыкIуэжыну хуит дащIынущ! ДехъулIащ, Сталиныр лIащ!»

Сэ си напэр мэс мы нэжэсым дэрэ зы жылэм дыкъызэрыщалъхуа, иджыри зы кIалэм дызэрыщыпсэу къудейм щхьэкIэ... абыи и закъуэкъым, мыбы дэрэ зы классми школми дыщызэдоджэ!

Борис и жагъуащэ хъуарэ зэIыназэIыкIыу урысыбзэкIэ жеIэж Чэбэхъан къыкIэдэкIа псори. Ар цIыплъ къэхъуат, пщIэнтэкъым хъы-

(КIэухыр 4-нэ напэм).

ШАВАЕВ Хьэсэн

НЫБЖЬ ФIЫЩIЭХЭР

Рассказ

— Армэм,... зауэм Iутщ.

Хьэщ1эхэр зоплъыж, зыри къагурымыIуэу. Сыт зауэ? Мащ1э щ1а ар зэриухрэ!

— Пэжщ, пэж дыдэщ. си адэр зауэм щыIэщ! — жеIэ Лиуазэ, мобыхэм ар я фIэщ зэрымыхъум гу лъитауэ. — Куэд щIащ зэрыдашрэ.

Зыр ину мэдыхьэшх, хъыджэбз цIыкIум жьэхэплъыхьу. Ауэ и гъусэ нэхъыжьым и нэгум йоплъэри, занщIэу щегъэтыж.

— ПщIэ зыхуэсщI си хьэщIэ лъапIэхэ, сэ къызгурыIуэркъым мы хъыджэбз цIыкIум жиIам фэ дыхьэшхэну хэфлъагъуэр, — къопсалъэ Iэнкуну Забитхъан. — Абы жиIэм пщIы лъэпкъ хэлъкъым, и адэр зауэм дашри къигъэзажакъым. Нэгъуэщ1 дэ зыри хэтщIыкIыркъым абы и Iуэхум. Ауэ фэ зыгуэр хэфщIыкIыу арамэ, тхьэм щхьэкIэ, къыджефIэ, дывмыгъэгузавэу...

— Хьэуэ, хьэуэ, ди шыпхъу, хэтщIыкIыркъым зыри... дэ мыбы щыуагъэкIэ дыкъэкIуауэ къыщIэкIынущ, — щабэу жеIэ нэхъыщхьэм. — Дэ дызыхуейр Лиуазэщ. Чорттаев Аскэрбий ипхъу Лиуазэ.

— Ар езыр сэращI — гуфIэу къокIий хъыджэбз цIыкIур. Абы и нэр мэлыдзы нэсыш гуэрым хэкIыжынкIэ шынэу. Зэм и анэм, зэми мо къэкIуахэм йоплъ.

Къыщ1ыхьахэри зэплъыжащ. Зыри къагурыIуэркъым. ТIэкIурэ утыкум щIыумэмэжщ, къытхуэвгъэгъу, жыхуаIэ щIыкIэу пыгуфIыкIри, бжэмкIэ ягъэзащ щIэкIынкIынкIу. Лиуазэ гъыным хуэдэт. Забитхъан щIэкIыжхэм зэкIэлъеда.

— Ар дауэ хъун, — жиIэрт абы, — си ерыскъы фIумыхуэу фыщIэкIыжу, ар дауэ хъун!

— Тхьэразэ къыфхухъу. Дэ зэман диIэкъым зыдгъэгувэну, фIыкIэ фышх фи ерыскъыри, — жеIэ нэхъыщхьэм. — Дэ Чорттаев Аскэрбий ипхъу Лиуазэ къыдолъхьэу.

— Азалыхь дыщэ, сэ апхуэдэ нэгъуэщI щыIэу сымыщIэ мы си хъыджэбз цIыкIу закъуэм фIэкIа?

— Хэт уэ зи гугъу пщIыр?

— Мыр-на, мы сэ си хъыджэбз цIыкIур, — Забитхъан и Iэпэр еший ипхъум дежкIэ.

Къэкlуахэр аргуэру зэплъыжри, я нэр къиIыщхъукIащ.

— Еданщанэ класс уэ ущеджэр? — ихьашэу щIэупщIащ нэхъыщхьэр, Лиуазэ гъунэгъу зыхуищIурэ.

— Сэри? Ебланэм. Къызэрызухыу лэжьапIэ сыувынущ, ди мамэ сыдэIэпыкъунущ.

— Кавказым укIуэжыну ухуей?

— Ехьемн сыхуей... сыхуей кудейуэ кьэнэжьыркъым, си хъуэпсапIэщ, — хъыджэбз цIыкIур гуфIащэри дэлъэящ.

— Мамэ, зэхэпхрэ мыбы жиIэр, бжесIакъэ дэ иджы Хэкужьым дыкIуэжыну хуит дызэращIынур, — и Iупэхэр зэтехьэжьыртэкъым абы. — Сэ къэхъунур сощIэ, мамэ, пэжкъэ?

Мыбдежым хьэщIэхэм къагурыIуащ щыуагъэкIэ къызэрымыкIуар. Мырат къалъыхъуэр, хуамыгъэфащэу иджыри къэс гугъу ехьа щхьэкIэ.

— Сыту дыщхьэдыкъ дэ, — жиIащ Забитхъан, адрейм зыхугъаазэри. — Занщ1эу щхьэ гу лъыдмытарэ дэ къэтлъыхъуэр зэрымырар?! И псэлъэкIэ къудеймкIэ уощIэ.

ИтIанэ Лиуазэ зыхуагъазэри, ткIийуэ жаIащ:

— Уэ Iейм зыгъэхьэзыр, ди гъусэу унэкIуэнущ!

— Ди тхьэшхуэ, дэнэ мыр здэфщэнур? — гужьеяуэ къэкIиящ анэр, и хъыджэбз цIыкIур зэрикъуэлIэурэ.

— Дэ уи пхъур Кавказым дгъэкIуэжынущ. Езыми и нэр къыхуокI абы.

— Сыт-тIэ, абы щIизакъуэр?

— Апхуэдэу щытын хуейщ.

— Хьэуэ, хьэуэ, хъункIэ мы дунейм зы Iэмал закъуэ щыIэкъым. Фи гъусэу жащ ныкъуэм сабийр нэзутIыпщыфынукъым... икIи хъыджэбз цIыкIуу... сэри сынэкIуэнущ абы щIыгъуу!

— Дэ уэ нужькIэ дыноджэнщ, пхуей дыхъумэ.

— Сыту сынасыпышэ мыгъуэ сэ! — къэкIиящ Забитхъан. — Сыт мы дунейгъэм гугъапIэу щызиIэ закъуэр щIыстефхыр? Фыкъызэуи сывукI абы щыгъуэм!

Абы жиIэр зыми и тхьэкIумэ ихьэртэкъым. Забитхъан жащ кIыфIым и закъуэу къыхонэ. УнкIыфIат абы и нэм и нэхур.

щышынэрэт кIыфIым! Дунейм теттэкъым пшапэр зэхэуауэ ар унэм зэрыпхущIэкIын. Щхьэгъубжэм къыдэплъа къудеймэ, шейтIан ужьыпкъэ гуэрхэр кIыфIым щызеуэ хуэдэу къыфIэщIырти, и щхьэфэцым зиIэтырт. КъыфIэщIырт а къомыр мы унэм и деж къыщIыщызэхуэсар Iэмал гуэр кIагъуэту къыщIыхьэу, езы Лиуазэ яшхыну арауэ. Ауэ иджы, нэхуи хуэси здэщымыIэ мы пэш кIыфIыжьым къыщыщIадзам, Лиуазэ анхуэдэу шынэр зыхищIэжыртэкъым. Ар мыбы къашэри къыщIадзат я унэ къыщIэзыша лIы шынагъуэжьитIым. Зи анэм къыщIачу Iуэ нэщIым ирадза щыпэу, хъыджэбз цIыкIум унэ кIыфIым зиукIыжу къыщижыхьащ, зэм блыпджабэ щIыIэжьым, зэми бжэжь къызэрыщIаутIыпыщхьам жьэхэхуэу. Нужькlэ, зыри къызэримыкIынур къыгурыIуэри, увыIэжащ.

— Умышынэ, си хъыджэбз цIыкIу, — къызэхихащ абы хуэму, дэгуу зыгуэрым и макъ щэху. — Уи гур гъэбылэ.

Хъыджэбз тхьэмыщкIэ цIыкIум гупщIэуэ иржыным бетэмалщ иIэжар. Мыбзуэжыфу къэнат. Гъущ1 бжэ щIыIэжьым зрикъуэлIауэ

кум щIыIэт.

— Уэ нобэ зы псалъэ дэмыхуу къыджепIэжынщ мы тIум жаIэр, — зыхуигъэзащ стIолым пэрысхэм щыщ зым Борис. — Зы псалъэ думыгъэхуу, къыбгурыIуа?

Ар офицер къуэгъу гуэрт, нэгу зэIуауэ, и щхьэри фэкIуу икIауэ. И нэжьитI къригъэтIэтIми гущIэгъу лъэпкъ щIэплъагъуэртэкъым. «Лыукl жыхуаIэр мыракъэ, нэсри къигъэзажауэ!» — егупсысащ Борис.

Борис къыжраIащ мо тIум я жьэм къыжьэдэкIыр зы мащIэкIэ нэхъ мыхъуми, зыгуэркIэ зэхъэкIауэ жаIэжмэ, жэуап ткIий хабзэкIэ зэрихьынур, абыкIи Iэ трырагъэдзащ. Здэщытам увыжыну щыкIуэм, ар Лиуазэ Iуплъащ. Занщ1эуи я гум зыгъэхуишащ. Абы игу къэкIыжащ «Вождь Иным» и унафэкIэ балъкъэрхэр къыщрашэжьа махуэр, щалъхуа я лъахэр, бгыхэр къыщызэранэкIар. Борис и адэр, бгырыс лIыр, Шэрадж Iуфэ Iулъ мывэжьым бгъэгукIэ тегъуалъхьэщ, зишийри, къуршыпс щIыIэм Iэфlу хэфауэ щытащ. «Гъы, утх уи ткIуэпс-нэпсхэр, — жиIэрт абы, Шэрэджыжь и толъкъун цIыкIухэр зэрызэтеутIкIэпцIыкIым еплъурэ. — Къэхэплъэж уи бын пкIэщIачхэм». Хьэуэ, а махуэр Борис и гъащIэ псокIэ щыгъупщэнкъым, Мо офицер лъагъугъуеижьым и псалъэр аргуэру и тхьэкIумэм къакIуэри кънувэжащ псэхутъуэ къримыту: «... зы псалъэ думыгъэхуу...»

— Мыдэ къэдаIуэ иджы... псори, псори зэрыщыта дыдэм хуэдэу къыджеIэжыт зыри думыгъэхуу... уи тхьэкIумэм зэрыээхиха дыдэм хуэдэу, къыбгурыIуа?!— жиIащ офицерым, Чэбэхъан зыхуигъазэри.

Хъыджэбзыжь цIыкIур тэкIу къыхэпсчыкIащ, и щхьэр пагагъ хэлъ хуэдэу дрихьеящ, итIанэ щытхэм и нэр зелъатэу къахэплъэри къригъэжьащ:

— Дэ псоми фIыуэ тлъагъу ди вождь лъапIэр, ди нэм, ди псэм пэтщIыр, Сталину ди дыщэ дыгъэр дунейм щехыжа махуэм, псэ хьэлэл зиIэу мы ди къэралышхуэм ис псори цIыкIуи ини кIэнэщымыIэу дыщыгуэм, Советскэ властым и бийхэр, дэ дыкъэзылъагъу мыхъу ди бийжьхэр, а къыттепсыха гуауэщхуэм, шэч хэмылъу, щыгуфIыкIырт. Дэ зэи тщыгъупщэжынкъым а махуэр, бдзапцIэм хуэдэу, хьэлъэу щыта а махуэ фIыщIэр... Iуэхур фIыуэ псомкI тлъагъу, цIыху мелуан бжыгъэ куэдым я нэ — я псэ лъапIэм и деж щыпсэкIэ... — Чэбэхъан аргуэру зэ щытхэр зэпеплъыхь, Лиуазэ и дежкIэ и щхьэр ещIри, еджакIуэр урокым щIэсу щыуа нэужь зэрищI хабзэм хуэдэу, и псалъэхэм къытригъэзэжу пещэ адэкIэ.—Вождь лъапIэм и деж Iуэхур щынэсакIэ, сэ зы щхьэкIи сыкъэувыIэнукъым, псори жысIэнущ...

— НтIэ, нтIэ, жыпIэнущ псори зэрыщыта дыдэм хуэдэу, жумыIэу хъунукъым! — къопсалъэ стIолым пэрысхэм щыщ зым. — ИIэ, жыIэ, зыри думыгъэху.

— НтIэ, мис а махуэ хьэлъэу ди щхьэр зыми къыщытхуэмыIэтым мыбдежым щыт мы блащхъуэжь цIыкIур (Чэбэхъан и щхьэр Лиуазэ и дежкIэ ещI) мы IейI зы гуфIэкIэ иIэу гуфIэрти, дунеишхуэр хуракъуртэкъым. Мыр сэ фIыуэ соцIыху куэд щIауэ. Кавказым къыщалъхуащ, иджы мыбы щопсэу. НтIэ, мис мыбы а махуэ хьэлъэм, гуауэшхуэм псоми ди гущIэр къыщрилыпщIыкIым, мыпхуэдэу къызжеIэ сэ къызогъэдохьэри: «Алыхьым и шыкуркIэ, щыIэжкъым, лIащ а пащIэ лейзёхъэжьыр. Иджы дэ псори Кавказым дыкIуэжыну хуит дащIынущ! ДехъулIащ, Сталиныр лIащ!»

Сэ си напэр мэс мы нэжэсым дэрэ зы жылэм дыкъызэрыщалъхуа, иджыри зы кIалэм дызэрыщыпсэу къудеймкIэ щхьэкIэ... абыи и закъуэкъым, мыбы дэрэ зы классми школми дыщызэдоджэ!

Борис и жагъуащэ хъуарэ зэIыназэIыкIыу урысыбзэкIэ жеIэж Чэбэхъан къыкIэдэкIа псори. Ар цIыплъ къэхъуат, пщIэнтэкъым хъы-

Къэбэрдей драмтеатрыр илъэс 50 щрикъум ирихьэлIэу

ГУФIЭГЪУЭКIЭ КЪЫЗЭIУАХАЩ

1940 гъэм къэбэрдей, балъкъэр щIалэгъуалэ 60-м нэсым Москва дэт театральнэ институтым актер щагъэхъазыр, атIэ «Ленин гъуэгум» и литературно-художественнэ гуэдзэщ. Ар дунейм къытехьэныр къыхэкIащ лъэпкъ литературэм, искусствэм къыщыхъу зэхъуэкIыныгъэхэм щIэупщIэшхуэ зэраIэм, «Ленин гъуэгум» и напэкIуэцIхэм щыщу а Iуэхугъуэхэм яхухих Iыхьэр къемэщIкI зэрыхъуам.

«Адыгэ псалъэ» гуэдзэныр «Ленин гъуэгум» щыщи. Ауэ ар ягъэхьазыр редакцэм и лэжьакIуэхэм я нэIэ щIэту а газетым къыщыззрагъэпэща общественнэ редакцэм. Абы хэтщ тхакIуэхэр, журналистхэр, щIэныгъэм, искусствэм я лэжьакIуэхэр.

Унэм ар къебгъэхьынумэ, газетхэм Iэ зэрытрадзэ хабзэм тету, «Ленин гъуэгум» Iэ тебдзэн хуейуэ аркъудейщ. Абы и уасэр газетым и уэсэм хэтщ. «Адыгэ псалъэ», мазэ къэс зэ къыдокIри, къыфIэрымыхьэмэ, «Союзпечатым» и Iуэхущ1апIэхэм, пощтэхьэхэм я деж фыщыщIэупщIэ. Сыту жыпIэмэ, ар щхьэхуэу ящэну, ятыну хуиткъым.

Зы мазэкIэ загъэпсэху нэужь, 1940 гъэм августым и 20-м, къэбэрдей, балъкъэр гупхэм я актерхэр, режиссерхэр, художникхэр зэхуэсыжащ театрыр къызэрызIуахыным ыхуагъэхьэзырыну.

Театрыщ1эм и коллективхэм я япэ гуфIэгъуэ зэIущIэм къыщыпсэльащ МХАТ-м и актер гъэзэджэ, театральнэ институтым и егъэджакIуэ, профессор, СССР-м и народнэ артист Тарханов М. Ар зэхуэсахэм гуапэу екъухэхъуащ икIи къыхуриджащ къызэIуах театрым и пщIэр, и щIыхьыр къызэрагъэтыным, я творчествэр зэрарагъэфIэкIуэным, щIыхубэм я гум нэсын образхэр зэрагъэлъагъуэным. Абы и хъуэхъу псалъэхэр зэIущIэм хэтахэм Iэгуауэкlэ далыIащ. Ахэр августым и 21-м къыщыщIэдзауэ мази 2-кIэ елэжьащ театрыр къызэрызIуахыну спектаклхэр зэрагъэхьазырыным: къэбэрдей гупым — «Фигаро и фызышэ». «Талант зиIэхэмрэ абыхэм пщIэ хуэзыщIхэмрэ». «Къащцобийрэ Гуащэгъагърэ», балъкъэр гупым — «Фуэнте Овехуна», «Скапен зэхищIыхьхэр», «Бронепоезд 14-69».

Ленинным и лъэпкъ политикэр Коммунистическэ партымрэ Советскэ правительствэмрэ зэрагъэзащIэм и фIыщIэкIэ, къэбэрдей, балъкъэр народхэм я профессионально театральнэ искусствэ яIэ хъуащ. Къэбэрдей-Балъкъэр театрыщIэр къыщызIуахымрэ Октябрьскэ социалистическэ революцэр зэрытекIуэрэ илъэс 23-рэ зэрыхъур щагъэлъапIэ махуэмрэ зэрызэтехуам абы и пщIэр, и щIыхьыр нэхъри лъагэу къаIэтат.

1940 гъэм октябрым и 26-м (щэбэт пщыхьэщхьэм) ВКП(б)-м и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым, КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым, Совнаркомым я лэжьакIуэхэр. Налшык къалэм и общественнэ организацэхэм я лIыкIуэхэр, фабрикэхэм, заводхэм щылажьэ рабочэхэр, къуажэ гъунэгъуэхэм дэс гуащIэрыпсэухэр, тхакIуэхэр, усакIуэхэр, егъэджакIуэхэр, еджакIуэхэр, культурэр, искусствэр фIыуэ зылъагъуэр щызэхуэсащ драмтеатрым и унэм (ар дэтащ И. Армэнд уэрамым).

Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совнаркомым Искусствэ Iуэхухэмкlэ и управленэм и унафэщI Битокъуэ Мухьтар театрым и залым щIэсхэм захуегъазэ:

— Ныбжьэгъу лъапIэхэ! Инкъуклэ дригуфIэу, дригушхуэу дэ ныщхьэбэ къызэIудох Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал драматическэ театрыщIэ! Ныщхьэбэ щыщIэдзауэ дэ иджы дыIэ хъуащ ди лъэпкъ профессиональнэ театрыщIэ!

А псалъэ гуапэхэми я жэуапу залым щIэсхэм Iэгуауэшхуэ къаIэтащ.

Октябрым и 26-м къызэIуихащ испан драматург щIэрыIуэ Лопе де Вегэ итха «Фуэнте Овехуна» народ драмэм къытращIыкIа спектаклымкIэ. Етlуанэ пщыхьэщхьэм, октябрым и 27-м, къэбэрдей гупым игъэлъэгъуащ француз драматург Бомарше и комедие «Фигаро и фызышэ» спектаклыр.

Къэбэрдей-Балъкъэр театрыщIэм теухуауэ «Социалистическэ Къэбэрдей-Балъкъэр» газетым (1940 гъ. октябрым и 29-м) редакцэм къыбгъэдэкIыу мыпхуэдэу итхыгъаш: «Октябрым и 26 пщыхьэщхьэм ди республикэм и культурэр езыгъэфIэкIуэн IуэхугъуэфIыр яублащ. Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал драматическэ театр къызэIуахащ». Статьям адэкIэ къеIуатэ гуфIэгъуэ зэIущIэр зэрекIуэкIар, балъкъэр актер ныбжьыщIэхэм ехъулIэныгъэмхуэ яIэу «Фуэнте Овехуна» спектаклыр зэрагъэлъэгъуар: Кучмезовэ Ш. (Лаурессия), Кудаев А. (Командор), Атаев М. (Эстиван) икIи адрей актерхэми пщымыгъупщэжыну уи гум кIинэ образхэр зэращIар.

Октябрым и 27-м къэбэрдей гупым игъэлъэгъуа «Фигаро и фызышэ» спектаклым теухуа статьям хэтщ: «ЕтIуанэ спектаклми лэжьыгъэшхуэ, лэжьыгъэфI зэрырахьэлIар нэрылъагъу кIощIащ. Зи пщIэр мыкIуэдыжын комедиер — «Фигаро и фызышэр» ди театрыщIэм щIащ адыгэ артистхэр фIыдыдэу зэрырагъэджар, зи творчествэр дяпэкIи нэхъри еаыгъэфIэкIуэфыну, талантышхуэ зыбгъэдэлъ актер ныбжьыщIэхэр абы зэрилэр.

Щхьэлыкуэ чырбыш заводым и клубым «Къащцобийрэ Гуащэгъагърэ» спектаклыр октябрым и 28-м щагъэлъэгъуащ. Хуабжу яфIэгъэщIэгъуэну рабочэхэр, къуажэдэсхэр спектаклым еплъащ. Япэ зылъэгъуахэм ар я гум зэрырихьам коллективым дежкIэ мыхьэнэшхуэ иIащ. Спектаклым къехъулIахэмрэ абы и щыщIэныгъэхэмрэ нэрылъагъу хуащ. Спектаклыр нэхъри зэрырагъэфIэкIуэным коллективыр махуи 2-кIэ елэжьащ Налшык щагъэлъэгъуэн инэкIэ.

Театрым и сценэм адрей спектаклхэри мыпхуэдэу зэкIэлъыкIуэу щекIуэкIащ: балъкъэр гупым и спектаклхэр «Скапен зэхищIыхьхэр», «Фуэнте Овехуна», «Бронепоезд 14-69», къэбэрдей гупым — «Талант зиIэхэмрэ абыхэм пщIэ хуэзыщIхэмрэ», «Фигаро и фызышэр», «Къащцобийрэ Гуащэгъагърэ».

«Къащцобийрэ Гуащэгъагърэ» пьесэм хэт ролхэм я нэхъыбэр актери 2-м зэрыхьэращ икIи ахэр абыхэм спектаклхэм щагъэзэщIащ: Къащцобий и ролыр — Сонэ М., Къанымгъуэт С., Гуащэгъагъ — Балъкъэр К., Къалмыкъ Н., пщы Джэрий — Сонэ Б., Щхьэгъэпсо М., Кърым Хъан — Афэ Н., Ерчэн С., Iэсят — Сыбэч Б., Атэ С., Хъанымкъуэ — Шэрий А., Жыгун Т., джэгуакIуэ-усакIуэ Амыр — Ало Л., Къардэнгъуащ З., пщы Къетыкъуэ — Тхьазэплъыж А., пщылI щIалэ Заудин — Болэ М., Атэлыкъ Т., Къащцауэ — Мамрэш И., унэIут фызыжь Данэху — Ало Хь. сымэ.

«Къащцобийрэ Гуащэгъагърэ» театрым и сценэм япэ щагъэлъэгъуа пщыхьэщхьитIым (октябрым и 31-мрэ ноябрым и 2-мра) абы емылIа адыгэ куэд къэнауэ къыщIэкIынкъым къалэдэсхэмрэ Вольнэ Аулым щыпсэухэмрэ ящыщу. А спектаклыр зыльэгъуахэми зыри къахэкIакъым ар зи гум нэмыса, зи псэм дэмыхьа, абы иримыгуфIа.

А лъэхъэнэм ди культурэм, ди литературэм и пажэу диIа Елбэрд Хьэсэнрэ Щоджэнщыкlу Алийрэ «Къащцобийрэ Гуащэгъагърэ» япэ еплъахэм яхэташ. Спектаклым теухуауэ абыхэм мыр жалауэ щыташ: «Япэ лъэпкъ профессиональнэ пьесэфI диIэ зэрыхъуар нышхьэбэ нарылъагъу хъуащ. Пьесэм къытращIыкIа спектаклъ гъуэзэджэм, актерхэм дагъэлъэгъуа образ телъыджэхэм ину дрогуфIэ, дропагэ. Ди фIэщ мэхъу ди мызакъуэу республикэм щыпсэу псори абы пригуфIэну. Пьесэр зыхэми, спектаклыр дэзыгъэлъэгъуахэми ди гуапэу докъуэхъу апхуэдэ пьесэ, спектакль гъуэзэджэхэр дагъэлъагъуу, я творчествэр ефIакIуэу дяпэкIи лэжьэну».

Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал драматическэ театрыр къыщызIуаха япэ махуэхэм гупитIми ягъэлъэгъуа спектаклхэр кърихьэлIахэм ягу ирихьащ, псалъэ гуапэ, щытхъу куэд хужаIащ. Апхуэдэ театрыщIэ диIэ зэрыхъуам и мыхьэнэр ин дыдэт ди лъэпкъхэм я культурэм, я искусствэм лъагэу заIэтын папщIэ.

Ди творческэ ехъулIэныгъэшхуэхэр адыгэлъагъуэ лъэпкъ театр диIэ зэрыхъурэ мы гъэм илъэс 50 ирокIуэ. Ар ди щIыхуэм дежкIэ икIуэкIэ гуапэщ икIи гуфIэгъуэшхуэщ. ИкIи дэ нобэ тщыгъупщэн хуейкъым апхуэдэ театр диIэ хъунэр къытхуэзыхьар Октябрь революцэр зэрыарар.

МЫД Хьэжымусэ,
КъБАССР-м искусствэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ.

ТхылъыщIэхэр

«НУР ХУАБЭ»

Изнаблагъэ Къэбэрдей-Балъкъэр тхылъ тедзапIэм къыдигъэкIащ Балэ Хьэзрэт-Алий и «Нур хуабэ» тхылъыр. Абы щыазхуэхьэсащ Балэм Хэкум, фIылъагъунигъэм, ди лъэхъэнэгъуэм я Iуэхущ1афэхэм, лъэпкъхэм яку дэлъ зэныбжьэгъугъэ - зэхъуэныгъэм, нэгъуэщIхэми теухуа и усэхэр.

«Нур хуабэр» Балэ Хьэзрэт-Алий и япэ тхылъщ. Ар екIуу игъэщIэрэщIащ художник Алибеков Н. А.

Зи гугъу тщIы усэ тхылъыщIэр мыгувэу тыкуэнхэм щIалъхьэныщ.

«ЛЪЭТЕУВЭ»

Налшык къалэ тхылъ тедзапIэм къыдигъэкIащ Шэрэдэн Мухьэдин и «Лъэтеувэ» тхылъыр. Абы щыазхуэхьэсащ Шэрэдэн Мухьэдин и усэ, поэмэ, балладэ, сатирэ, юморэскэ усэхэр.

Мухьэдин и усэхэр ящыщщ. Мыр хабзэщхуи зыдэлъ жылажьщ. Ноби ди къуажэ дэсщ куэд зыщIэж нэхъыжьыфIэхэр, гъащIэм гъуэгуанэфI щызэпызычэхэр, нэхъыщIэхэм я упчIэкIуэфIэхэр. Апхуэдэхэщ Лыхъ Хьэбас, Думэн Тlэиб, Хьэмыз Исмел, Багъ Хьэбас, Шэру Хьэлий, нэгъуэщIхэри.

Каменномостыр — Къармахъобэр нэбжьыщхуэ къызыхэнэжьащ. Адыгэ куэдым хэм ящыщщи. Мыр хабзэщхуи зыдэлъ жылажьщ. Ноби ди къуажэ дэсщ куэд зыщIэж нэхъыжьыфIэхэр, гъащIэм гъуэгуанэфI щызэпызычэхэр, нэхъыщIэхэм я упчIэкIуэфIэхэр. Апхуэдэхэщ Лыхъ Хьэбас, Думэн Тlэиб, Хьэмыз Исмел, Багъ Хьэбас, Шэру Хьэлий, нэгъуэщIхэри.

ХАБЗЭМ ЩАПЫКI

Зы мазэкIэ загъэпсэху нэужь, 1940 гъэм августым и 20-м, къэбэрдей, балъкъэр гупхэм я актерхэр, режиссерхэр, художникхэр зэхуэсыжащ театрыр къызэрызIуахыным ыхуагъэхьэзырыну.

ТеатрыщIэм и коллективхэм я япэ гуфIэгъуэ зэIущIэм къыщыпсэльащ МХАТ-м и актер гъэзэджэ, театральнэ институтым и егъэджакIуэ, профессор, СССР-м и народнэ артист Тарханов М. Ар зэхуэсахэм гуапэу екъухэхъуащ икIи къыхуриджащ къызэIуах театрым и пщIэр, и щIыхьыр къызэрагъэтыным, я творчествэр зэрарагъэфIэкIуэным, щIыхубэм я гум нэсын образхэр зэрагъэлъагъуэным. Абы и хъуэхъу псалъэхэр зэIущIэм хэтахэм Iэгуауэкlэ далыIащ. Ахэр августым и 21-м къыщыщIэдзауэ мази 2-кIэ елэжьащ театрыр къызэрызIуахыну спектаклхэр зэрагъэхьазырыным: къэбэрдей гупым — «Фигаро и фызышэ». «Талант зиIэхэмрэ абыхэм пщIэ хуэзыщIхэмрэ». «Къащцобийрэ Гуащэгъагърэ», балъкъэр гупым — «Фуэнте Овехуна», «Скапен зэхищIыхьхэр», «Бронепоезд 14-69».

Ленинным и лъэпкъ политикэр Коммунистическэ партымрэ Советскэ правительствэмрэ зэрагъэзащIэм и фIыщIэкIэ, къэбэрдей, балъкъэр народхэм я профессионально театральнэ искусствэ яIэ хъуащ. Къэбэрдей-Балъкъэр театрыщIэр къыщызIуахымрэ Октябрьскэ социалистическэ революцэр зэрытекIуэрэ илъэс 23-рэ зэрыхъур щагъэлъапIэ махуэмрэ зэрызэтехуам абы и пщIэр, и щIыхьыр нэхъри лъагэу къаIэтат.

1940 гъэм октябрым и 26-м (щэбэт пщыхьэщхьэм) ВКП(б)-м и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым, КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым, Совнаркомым я лэжьакIуэхэр. Налшык къалэм и общественнэ организацэхэм я лIыкIуэхэр, фабрикэхэм, заводхэм щылажьэ рабочэхэр, къуажэ гъунэгъуэхэм дэс гуащIэрыпсэухэр, тхакIуэхэр, усакIуэхэр, егъэджакIуэхэр, еджакIуэхэр, культурэр, искусствэр фIыуэ зылъагъуэр щызэхуэсащ драмтеатрым и унэм (ар дэтащ И. Армэнд уэрамым).

Къэбэрдей-Балъкъэр АССР-м и Совнаркомым Искусствэ Iуэхухэмкlэ и управленэм и унафэщI Битокъуэ Мухьтар театрым и залым щIэсхэм захуегъазэ:

— Ныбжьэгъу лъапIэхэ! Инкъуклэ дригуфIэу, дригушхуэу дэ ныщхьэбэ къызэIудох Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал драматическэ театрыщIэ! Ныщхьэбэ щыщIэдзауэ дэ иджы дыIэ хъуащ ди лъэпкъ профессиональнэ театрыщIэ!

А псалъэ гуапэхэми я жэуапу залым щIэсхэм Iэгуауэшхуэ къаIэтащ.

Октябрым и 27-м къэбэрдей гупым игъэлъэгъуа «Фигаро и фызышэ» спектаклым теухуа статьям хэтщ: «ЕтIуанэ спектаклми лэжьыгъэшхуэ, лэжьыгъэфI зэрырахьэлIар нэрылъагъу кIощIащ. Зи пщIэр мыкIуэдыжын комедиер — «Фигаро и фызышэр» ди театрыщIэм щIащ адыгэ артистхэр фIыдыдэу зэрырагъэджар, зи творчествэр дяпэкIи нэхъри еаыгъэфIэкIуэфыну, талантышхуэ зыбгъэдэлъ актер ныбжьыщIэхэр абы зэрилэр.

Щхьэлыкуэ чырбыш заводым и клубым «Къащцобийрэ Гуащэгъагърэ» спектаклыр октябрым и 28-м щагъэлъэгъуащ. Хуабжу яфIэгъэщIэгъуэну рабочэхэр, къуажэдэсхэр спектаклым еплъащ. Япэ зылъэгъуахэм ар я гум зэрырихьам коллективым дежкIэ мыхьэнэшхуэ иIащ. Спектаклым къехъулIахэмрэ абы и щыщIэныгъэхэмрэ нэрылъагъу хуащ. Спектаклыр нэхъри зэрырагъэфIэкIуэным коллективыр махуи 2-кIэ елэжьащ Налшык щагъэлъэгъуэн инэкIэ.

Театрым и сценэм адрей спектаклхэри мыпхуэдэу зэкIэлъыкIуэу щекIуэкIащ: балъкъэр гупым и спектаклхэр «Скапен зэхищIыхьхэр», «Фуэнте Овехуна», «Бронепоезд 14-69», къэбэрдей гупым — «Талант зиIэхэмрэ абыхэм пщIэ хуэзыщIхэмрэ», «Фигаро и фызышэр», «Къащцобийрэ Гуащэгъагърэ».

«Къащцобийрэ Гуащэгъагърэ» пьесэм хэт ролхэм я нэхъыбэр актери 2-м зэрыхьэращ икIи ахэр абыхэм спектаклхэм щагъэзэщIащ: Къащцобий и ролыр — Сонэ М., Къанымгъуэт С., Гуащэгъагъ — Балъкъэр К., Къалмыкъ Н., пщы Джэрий — Сонэ Б., Щхьэгъэпсо М., Кърым Хъан — Афэ Н., Ерчэн С., Iэсят — Сыбэч Б., Атэ С., Хъанымкъуэ — Шэрий А., Жыгун Т., джэгуакIуэ-усакIуэ Амыр — Ало Л., Къардэнгъуащ З., пщы Къетыкъуэ — Тхьазэплъыж А., пщылI щIалэ Заудин — Болэ М., Атэлыкъ Т., Къащцауэ — Мамрэш И., унэIут фызыжь Данэху — Ало Хь. сымэ.

«Къащцобийрэ Гуащэгъагърэ» театрым и сценэм япэ щагъэлъэгъуа пщыхьэщхьитIым (октябрым и 31-мрэ ноябрым и 2-мра) абы емылIа адыгэ куэд къэнауэ къыщIэкIынкъым къалэдэсхэмрэ Вольнэ Аулым щыпсэухэмрэ ящыщу. А спектаклыр зыльэгъуахэми зыри къахэкIакъым ар зи гум нэмыса, зи псэм дэмыхьа, абы иримыгуфIа.

А лъэхъэнэм ди культурэм, ди литературэм и пажэу диIа Елбэрд Хьэсэнрэ Щоджэнщыкlу Алийрэ «Къащцобийрэ Гуащэгъагърэ» япэ еплъахэм яхэташ. Спектаклым теухуауэ абыхэм мыр жалауэ щыташ: «Япэ лъэпкъ профессиональнэ пьесэфI диIэ зэрыхъуар нышхьэбэ нарылъагъу хъуащ. Пьесэм къытращIыкIа спектаклъ гъуэзэджэм, актерхэм дагъэлъэгъуа образ телъыджэхэм ину дрогуфIэ, дропагэ. Ди фIэщ мэхъу ди мызакъуэу республикэм щыпсэу псори абы пригуфIэну. Пьесэр зыхэми, спектаклыр дэзыгъэлъэгъуахэми ди гуапэу докъуэхъу апхуэдэ пьесэ, спектакль гъуэзэджэхэр дагъэлъагъуу, я творчествэр ефIакIуэу дяпэкIи лэжьэну».

Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал драматическэ театрыр къыщызIуаха япэ махуэхэм гупитIми ягъэлъэгъуа спектаклхэр кърихьэлIахэм ягу ирихьащ, псалъэ гуапэ, щытхъу куэд хужаIащ. Апхуэдэ театрыщIэ диIэ зэрыхъуам и мыхьэнэр ин дыдэт ди лъэпкъхэм я культурэм, я искусствэм лъагэу заIэтын папщIэ.

Ди творческэ ехъулIэныгъэшхуэхэр адыгэлъагъуэ лъэпкъ театр диIэ зэрыхъурэ мы гъэм илъэс 50 ирокIуэ. Ар ди щIыхуэм дежкIэ икIуэкIэ гуапэщ икIи гуфIэгъуэшхуэщ. ИкIи дэ нобэ тщыгъупщэн хуейкъым апхуэдэ театр диIэ хъунэр къытхуэзыхьар Октябрь революцэр зэрыарар.

МЫД Хьэжымусэ,
КъБАССР-м искусствэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ.

УПЩIЭ ЩIЭЩХЪУРКЪЫМ

ФЫКЪЫЗЭРЫПСЭЛЪЭНУ ТЕЛЕФОНЫР: 2-60-53

ДЭНЭ IЭ ЩЫТЕДДЗЭНУР?

Дэ нуэд щIауэ «Ленин гъуэгум» къытехуэ тхыгъэхэм тфIэфIу доджэ. Иджы «Адыгэ псалъэкIэ» еджэу нэгъуэщI зы газети къытпэщIэхуати, хуабжьу дигу ирихьащ. Абы щхьэхуэу Iэ теддзэ хъуну? ИтIанэ, «Ленин гъуэгум» и общественнэ редакцэм къыдигэкIыу итщ абы. Сыт ар знищIысыр?

БОЛЭТ З.,
Налшык къ.

«Адыгэ псалъэм» и япэ къыдэкIыгъуэм зэритащи, ар газет щхьэхуэхъуэкъым, атIэ «Ленин гъуэгум» и литературно-художественнэ гуэдзэщ. Ар дунейм къытехьэныр къыхэкIащ лъэпкъ литературэм, искусствэм къыщыхъу зэхъуэкIыныгъэхэм щIэупщIэшхуэ зэраIэм, «Ленин гъуэгум» и напэкIуэцIхэм щыщу а Iуэхугъуэхэм яхухих Iыхьэр къемэщIкI зэрыхъуам.

«Адыгэ псалъэ» гуэдзэныр «Ленин гъуэгум» щыщи. Ауэ ар ягъэхьазыр редакцэм и лэжьакIуэхэм я нэIэ щIэту а газетым къыщыззрагъэпэща общественнэ редакцэм. Абы хэтщ тхакIуэхэр, журналистхэр, щIэныгъэм, искусствэм я лэжьакIуэхэр.

Унэм ар къебгъэхьынумэ, газетхэм Iэ зэрытрадзэ хабзэм тету, «Ленин гъуэгум» Iэ тебдзэн хуейуэ аркъудейщ. Абы и уасэр газетым и уэсэм хэтщ. «Адыгэ псалъэ», мазэ къэс зэ къыдокIри, къыфIэрымыхьэмэ, «Союзпечатым» и Iуэхущ1апIэхэм, пощтэхьэхэм я деж фыщыщIэупщIэ. Сыту жыпIэмэ, ар щхьэхуэу ящэну, ятыну хуиткъым.

ТЕЛЕВИДЕНЭМ И ЛЭЖЬЫГЪЭМ НУЖЬРЕЙ ЗЭМАНЫМ ФЫЗ И ЛЪЭНЫКЪУЭКIЭ ГУ ЗЫЛЪОЗЫГЪАТЭ IУЭХУГЪУЭЩIЭХЭР МЫМАЩIЭУ КЪЫХЫХЫЗУ ХУЕЖЬАЩ.

Ди телевиденэм и лэжьыгъэм нужьрей зэманым фIыуэ и лъэныкъуэкIэ гу зылъозыгъатэ Iуэхугъуэщ1эхэр мымащIэу къыхыхызу хуежьащ. Мы тхьэмахуэм зэрылэжьэну программэр фIэгъуагъэхэти — нджыри къэс Къэбэрдей-Балъкъэрым зэи къыщамыгъэлъэгъуа куэд ущрохьэлIэ абы. Щэбэт дызыхуэкIуэ, псалъэм папщIэ, сыхьэт 11-м къыщыщIэдзауэ сыхьэт 13-рэ дакъикъэ 30 пщIондэ телевизионнэ лъэмыж жыхуаIэм хуэдэ екIуэкIынущ, Москва, Минск, Налшык, Архангельск къалэхэр зэпыщIауэ. Ар литературэм, искусствэм теухуащ. Республикэм и цIыхубэ усакIуэхэу КIыщокъуэ Алим, Щоджэнщыкlу Iэдэм, «Эльбрус» Къэбэрдей-Балъкъэр тхылъ тедзапIэм и директор Гадиев Ибрэхьим, КъБАССР-м и Тхакlуэхэм я союзым и правленэм и председатель Тхьэгъэзит Зубер, тхакIуэхэу, журналистхэу нэгъуэщI куэдри хэтынущ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и цIыхубэ макъамэм и «Бжьамий» ансамблым, Бекъул Леоннид зи унафэщIым фыщыгъуазэу къыщIэкIынщ, дауи. Централизованнэ телевиденэм и етIуанэ программэм абы и концертхэм сыхьэт ныкъуэ хухэнащ. Ди телевиденэм и тхьэмадэ Къуэдзокъуэ Хьасэн и сценарийкIэ ансамблым траха фильм-концертым а махуэ дыдэм сыхьэт 18-рэ дакъикъэ 15-м щIидзэнущ. Абы хэтынущ «Бжьамийм» и артистхэу 20-м щIигъу.

Мы тхьэмахуэм, псом хуэмыдэжу, игъэгуфIэнущ ди телевизорептIэ ныбжьыщIэ цIыкIухэр — мультипликационнэ фильмитху адыгэбзэкIэ зэдзэкIауэ къагъэлъэгъуэнущ апрелым и 11-м сыхьэт 18-рэ дакъикъэ 25-м щыщIэдзауэ. «Хъунщ1акIуэ», «Зоопаркыр зэрагъэпэщыж», «Кlадэ», «Шейтlан кIэ бацэжь цIыкIу», нэгъуэщI мультфильмхэу ягъэлъэгъуэнухэр зэрадзэкIащ Къуэдзокъуэ Хьасэнрэ Жылэтеж Сэлэдинрэ. А фильмхэм цIыкIумэ инми фIыуэ яцIыху ди артистхэу Къаздэхъу Сулътlан, Жьакlэмыхъу Юлиэ, Хьэмыку Жаннэ сымэ я макъ щызэхэпхынущ.

Редакторыр МЭЗЫХЬЭ Борисщ.

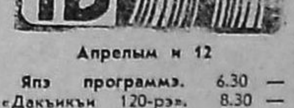

Апрелым и 12

Япэ программэ. 6.30 — «Дакъикъи 120-рэ». 8.30 — документальнэ фильм. 8.40 — операр фIыуэ зылъагъуэхэм я телевизионнэ клуб. 9.50 — мультфильм. 10.25 — цIыхум и институт. 11.25 — сабийхэм хухаха сыхьэт. 12.25 — коллаж (реклама, информацэ, хъыбарегъащIэ). 12.30 — Зэман. Хъыбарыщ1эхэмкIэ телевизионнэ службэ. 15.30 — хъыбарыщIэхэмкIэ телевизионнэ службэ. 15.45 — Текlуэныгъэр илъэс 45-рэ щрикъум ирихьэлIэу. 16.40 — концерт. 17.10 — «ЦIыхур. ЩIыр. Дунейр». 18.10 — мультфильмхэр. 18.30 — Зэман. ХъыбарыщIэхэмкIэ телевизионнэ службэ. 19.00 — «...Илъэс пщыкIухэм нэс ныбжьым нтхэм, нэхъыжьхэм папщIэ». 19.40 — «Плач волчицы». Телевизионнэ художественнэ фильм. Япэ серие. 21.00 — Зэман. Хъыбарыщ1эхэмкIэ телевизионнэ службэ. 21.30 — мыхъэнэшхуэ зиIэ псалъэмакъ. 21.40 — «Плач волчицы». Телевизионнэ художественнэ фильм. Етlуанэ серие. 23.50—хъыбарыщIэхэмкIэ телевизионнэ службэ. 00.05 — ВЛКСМ-м и XXI съездым и дневник.

Етlуанэ программэ. 8.00 — пщэдджыжь гимнастикэ. 8.15—щIэныгъэ-популярнэ фильм. 8.35, 9.35 — общэ биологие. 11-нэ класс. 9.05, 10.05 — испаныбзэ. 10.35, 11.40 — музыкэ. 2-нэ класс. Симфоническэ оркестрым и Iэмэпсымэхэр. 10.55 — «ЩIэныгъэ хъыбархэр». 12.00 — документальнэ фильм. 12.40 — ритмическэ гимнастикэ. 13.10 — етIуанэу ягъэлъагъуэ фильмым и магъэлъагъуэ дэлъ эпизодхэр. 13.30 — «Первые радости». Етlуанэ Iыхьэ. «Необыкновенное лето». Ебланэ, серие. 14.30 — «Уэ ущIэгъуамэ, илъэс...». 16.30—сабийхэм папщIэ фильм. «Магия черная и белая». 17.45 — компьютерым теухуауэ. 18.30 — Зэман. Хъыбарыщ1эхэмкIэ телевизионнэ службэ. 19.00 — властыр — Советхэм. 19.30 — концерт. 19.40 — В. И. Ленинырэ къызэралъхуурэ илъэси 120-рэ щрикъум ирихьэлIэу. «Штрихи к портрету В. И. Ленина». Етlуанэ фильм. —«Полтора часа в кабинете Ленина». 21.00 — Зэман. ХъыбарыщIэхэмкIэ телевизионнэ службэ. 21.30 — коллаж (реклами, информацэ, хъыбарегъащIэ). 21.35 — мыхъэнэшхуэ зиIэ псалъэмакъ. 21.45 — «Ар щыIащ... щыIащ...». 22.10 — «Iуэху еплъыкIэ». 23.55 — «Джэрпэджэж». 00.10 — — ВЛКСМ-м и XXI съездым и дневник.

Етlуанэ программэ. 8.00 — пщэдджыжь гимнастикэ. 8.15— документальнэ фильм. 8.35, 9.35 — литературэ. 5-нэ класс. 9.05, 10.05 — англыбзэ. 10.35, 11.35 — литературэ. 6-нэ класс. 11.05 — щIэныгъэ-популярнэ фильм. 12.05 — концерт. 12.50 — документальнэ фильм. 13.35 — етIуанэу ягъэлъагъуэ фильмхэм я маIуэ сеанс. «Первые радости, Етlуанэ Iыхьэ. «Необыкновенное лето». Ебланэ, серие. 15.00 — бадминтон. 17.00 — Якутием къратыкI концерт. 20.00 — нэхъыбэ фIыкIэ, цIыкIухэ! 20.15 — хъыбарыщIэхэр. 21.00 — футбол. СССР-м и чемпионат. «Днепр» — «Динамо» (Киев). Етlуанэ лъэхъэнэ. 21.50 — «Спортыр — псоми папщIэ». 22.50 — «Джэрпэджэж». 23.00 — ВЛКСМ-м и XXI съездым и дневник.

хунтхъум.

ТхылъыщIэхэр

«НУР ХУАБЭ»

Иджыблагъэ Къэбэрдей-Балъкъэр тхылъ тедзапIэм къыщыдэкIащ усакIуэ щIалэ Балэ Хьэрэт-Алий и «Нур хуабэ» тхылъыр. Абы щыгъуэзащ Балэм Хэкум, фIыпIэкIуныгъэм, ди лъэхъэнэгъухэм я Iуэхущапэхэм, лъэпкъхэм яку дэлъ зэныбжьэгъугъэ - зэкъуэщыгъэм, пэгъуэщIхэми теухуа и усэхэр.

«Нур хуабэр» Балэ Хьэрэт-Алий и япэ тхылъщ. Ар екIуу итъэщIэрэщIащ художник Алибеков Н. А.

Зи гугъу тщIы усэ тхылъыщIэр мыгувэу тыкуэнхэм щIалъхьэнущ.

«ЛЪЭТЕУВЭ»

Ди щIэджыкIакIуэ цIыкIухэр иджыблагъэ итъэгуфIащ усакIуэ щIалэ ПхытIыкI Юрэ, Абы сабийхэм папщIэ къыдигъэкIащ «Лъэтеувэ» зыфIища усэ тхылъыр. Абы цIыкIухэм инри дихьэхын хуэдэу сурэт дахэ куэд ирищIыхьащ художник Рощак Е. Н.

«Лъэтеувэр» ПхытIыкIым и япэ тхылъщ.

АДЫГЭ РАССКАЗХЭР— УРЫСЫБЗЭКIЭ

«Подкова» — араш зэреджэр «Эльбрус» тхылъ тедзапIэм урысыбзэкIэ къыщыдэкIа тхылъыщIэм. Абы щыIэзэуэхьэщи Къэбэрдей-Балъкъэрым и тхакIуэхэм я рассказ нэхъыфIхэр.

Тхылъым ихуащ адыгэ тхакIуэхэу Къардэн Бубэ, ШодженцыкIэкIуэ Iэдэм, Шэджыхьэщ Хьамыщэ, Къэрмокъуэ Мухьэмэд, Мысачэ Петр, Елгъэр Кашиф, Мэзыхьэ Борис, КIэмит Мухьэ, Журт Биберд. Къагъырмэс Борис, Хьэх Сэфарбий сымэ я рассказхэр.

Тхылъыр мыгувэу тыкуэнхэм къыщIалъхьэнущ.

Каменномостыр — Къармэхьэблэр ныбжьыщхуэ къэзыгъэщIа адыгэ къуажэхэм ящыщщи. Мыр хабзэ хуэ зылъэ жылэжьщ. Ноби ди къуажэ дэсщ куэд зыщIэж нэхъыжьыфIхэр, гъащIэм гъуэгуанэфI щызэпызычэр. нэхъыщIэхэм я упщIэкIуэфIхэр. Апхуэдэхэщ Лыхь Хьэбас, Думэн Тlэиб, Хьэмыз Исмел, Багъ Хьэбас, Шэру Хьалий, нэгъуэщIхэри.

дэс нэхъыжь куэдым, егупсысащ абыхэм кIалэуэтэжахэм. Мариндэ адыгэ хабзэхэм, нэмысым ятеухуауэ сыт хуэдэ хэлъыр игъуэтми захъуэ хъуэфIхэр ди гъащIэм къыхэщIыкIа спектакль щIыкIур. Абы хъарзынэу щыдэгъуащ еджакIуэхэу Бышэн Ф., Багъ С., Кърымыкъуэ О. сымэ.

Абы къыкIэлъыкIуащ хабзэм, хэкум, анэм ятеухуа псалъэжьхэр, къуажэхъхэр, псынщIэрыпсалъэхэр. АбыхэмкIи, щауэм, нысащIэм зэрехъуэхъумкIи , нагъуэщIхэмкIи еджакIуэхэр зэпеуащ. А щIыкIухэм я зэфIэкIхэр къыщагъэлъэгъуащ пасэрей адыгэ шхыныгъуэхэр гъэхъэзырынми.

Пасэ зэманым зэрахьэу щыта хъэпшыпхэр, Iэмэпсымэхэр, хъэкъущыкъухэр къыхэщащ докладым. Ахэр псори нэрылъагъу хъуи папщIэ зэIущIэм выставкэ мыпи къыщызэрагъэпэщауэ щытащ. Абы щагъэдэгъуащ пхъэ гуахъуэ, гъубжэ, бжьы, вабдзэ, пхъэшку, кубгъан, къуэщы, чий, шыуан, жэ тас, цы дэнэстэ, цыпх, бзэ-удэ, ценщэ пкъо, щэнджатэ, щIакIуэ, бащлыкъ, лъей, цей, гуэнщэрыкъ, къамэ, щIопщ, дыжьын бгырыпх, цIыхухъуэ. цIыхубз щыгъынхэр, Iэмэпсымэхэр.

ЗэIущIэм и кIэм ар къызэзыгъэпэщахэм фIыщIэ хуащIу къэпсалъащ зи ныбжьыр илъэс 80-м щхьэдэха Лыхь Хьэбас, зауэм хэтахэу Думэн Тlэиб, Шэру Хьэлий сымэ.

Сэ сызэреплъымкIэ мыпхуэдэ зэIущIэхэр дэнэ щIыпIи нэхъыбэрэ щегъэкIуэкIын хуейщ.

ПЩЫУНЭ Алэджыкъуэ.
Каменномост къуажэ.

ХАБЗЭМ ЩIАПIЫКI

Апхуэдэ нэхъыжьыфIхэм я щапхъэхэм, адыгэ хабзэ хьэлэмэтхэм щIэлъыкIыным гулъытэщхуэ щыхуащI къуажэм дэт куэрыт еджапIэ №1-м. Абы и зы щапхъэфIу щытщ иджыблагъэ мыбы щекIуэкIа зэIущIэ гъэщIэгъуэныр. Ар екIуу зэгъэпэща хъуным елэлащ егъэджакIуэхэри еджакIуэхэри. Псори нэхъ тэмэму гурыIуэгъуэ хъун папщIэ ар зэрекIуэкIа щIыкIэм щыгъуаза фыщIынщ.

ЗэIущIэр къызэIуихащ еджапIэм и завуч Шэру Хьэбас. Абы жиIащ ар адыгэ хабзэхэр, нэмысыр хъумэным, абыхэм къытщIэхъуэ щIэблэр щIэпIыкIыным зэрытеухуар, апхуэдэ IуэхугъуэфIхэр ди гъащIэм къыхэхьэк зэрыхъуар зэхъуэкIыныгъэм зэриIэужкIыр.

ЕщIыкIуэнэ классым щIэс Сонэ Маринэ набдзэгубдзапIэу къIалъэпIэ адыгэ хабзэхэр зэрагъэзащIэм, ерыщу нужь итщ абыхэм ятеухуа хъыбархэр зэхуэхъэсыжыным. Ар яIущIащ къуажэм лэлагъым, ахэр ноби къагъэсэбэпын зэрыхуейм. Псом хуэмыдэу Маринэ нэхъ зыубгъуауэ къытеувыIащ нэхъыжьхэм яхуэщIын хуей пщIэм, быным — адэ-анэм, нысэм — гуащэ-тхьамадэм хуащIын хуей нэмысым. Къызэхуэсахэм ягу ирихьащ еджакIуэ ныбжьыщIэм пщIа докладыр икIи абы фIыщIэ хуащIащ.

Докладым и ужькIэ утыкур еджакIуэ щIыкIэм яубыдащ. Ахэр къоджэ адыгэ хабзэхэм, нэмысым, лIыгъэм, хэкум, адэ-анэхэм ятеухуа уеэхэм. Школым и уэрэджыIакIуэ гупым егъэзащIэ «Адыгэ нэмыс», «Къэбэрдей», «Анэ», «Си нанэ», нэгъуэщI уэрэдхэри.

Дуней псом щыщыIэу къыщIэкIыныкъым адыгэ фащэм нэхъ дахэ. Ар екIупсу зыщыгъ щIыкIухэр утыку къохьэ. Абыхэм удихьэхыу ягъэзащIэ къафэ, ислъэмей, удж, нэгъуэщIхэри. Къызэхуэсахэр псом хуэмыдэу Iэгу хуеуащ етIуанэ классым щIэс щIыкIухэм ягъэзэщIа «ЛIыжь къафэм».

ЕджакIуэ щIыкIухэм я зэфIэкIыр къыщагъэлъэгъуащ еценэ искусствэми. Абыхэм IэкIуэлъакIуэу ягъэуващ Дудар Хьэутий и «Зарыщ Хужахэщ» пьесэм къытращIыкIа спектакль щIыкIур. Абы хъарзынэу щыдэгъуащ еджакIуэхэу Бышэн Ф., Багъ С., Кърымыкъуэ О. сымэ.

Абы къыкIэлъыкIуащ хабзэм, хэкум, анэм ятеухуа псалъэжьхэр, къуажэхъхэр, псынщIэрыпсалъэхэр. АбыхэмкIи, щауэм, нысащIэм зэрехъуэхъумкIи , нагъуэщIхэмкIи еджакIуэхэр зэпеуащ. А щIыкIухэм я зэфIэкIхэр къыщагъэлъэгъуащ пасэрей адыгэ шхыныгъуэхэр гъэхъэзырынми.

Пасэ зэманым зэрахьэу щыта хъэпшыпхэр, Iэмэпсымэхэр, хъэкъущыкъухэр къыхэщащ докладым. Ахэр псори нэрылъагъу хъуи папщIэ зэIущIэм выставкэ мыпи къыщызэрагъэпэщауэ щытащ. Абы щагъэдэгъуащ пхъэ гуахъуэ, гъубжэ, бжьы, вабдзэ, пхъэшку, кубгъан, къуэщы, чий, шыуан, жэ тас, цы дэнэстэ, цыпх, бзэ-удэ, ценщэ пкъо, щэнджатэ, щIакIуэ, бащлыкъ, лъей, цей, гуэнщэрыкъ, къамэ, щIопщ, дыжьын бгырыпх, цIыхухъуэ. цIыхубз щыгъынхэр, Iэмэпсымэхэр.

ЗэIущIэм и кIэм ар къызэзыгъэпэщахэм фIыщIэ хуащIу къэпсалъащ зи ныбжьыр илъэс 80-м щхьэдэха Лыхь Хьэбас, зауэм хэтахэу Думэн Тlэиб, Шэру Хьэлий сымэ.

Сэ сызэреплъымкIэ мыпхуэдэ зэIущIэхэр дэнэ щIыпIи нэхъыбэрэ щегъэкIуэкIын хуейщ.

ПЩЫУНЭ Алэджыкъуэ.
Каменномост къуажэ.

СУРЭТЫМ: Къэбэрдей-Балъкъэр дэрбэзр объединенэм и лэжьакIуэ нэхъыфIхэм ящыщ Мысостышхуэ Раметэщ. И ныбжьыкIэ щIалэмэ, Раметэ зэман кIэщIым кърихубыдэу пашэхэм ялъэщIыхьэн хуэзфIэкIащ. Абы къыщIигъэкI хьэпшыпхэм дагъуэ къыхуащIыркъым, къыпэщыт къалэнхэмк куэдкIэ щIрегъэгъу.

Тезыхар
ЩОМАХУЭ Владимирщ.

НЭХЪ ЛЪЭЩ МЭХЪУ

Бахъсэн дэт щызэIуащэ-трикотаж объединенэм Кремконстантиновкэ къуажэм щиIэ и цехым папщIэ унэщIэ нэгъабэ ящыIэ щIадзащ. Ар мазитI нэхъыбэ дэмыкIыу хъэзыр хъунущ. Абы и ужькIэ лъэщагъым хуэдитIкIэ хэхъуэнущ станокхэм я процент 30-р къызэрагъэщIэрэщIэжам и фIыгъэкIэ.

ЩIэуэ ящI цехым нэгъуэщI къэрал къраша оборудованэ щIагъэувэнущ, абы къыхэкIыу къыщIагъэкI продукцэр куэдкIэ ефIэкIуэнущ.

Зэкlэ цехыщIэр хъэзыр мыхъуами, жьым и планыр мазэ къэс егъэзащIэ.

Итlанэ лIот ныбжеclауэ щытар?! Умгу къэгъэкIыжыт. Сыт хуэдэ жэуапыт уэ езым сэ къызэптыжауэ щытарн! ПщIэжыркъэ? Уэ жыпIащ: «Сычемурэ зыгу из, кIуэн уцыфIэфI дыдэм тхьэусыхэ!». Къызжепlакъэ, зо, апхуэдэ дыдэу? Абы нэмыщIкIи уэ жыпIащ: «Дэ Сталиныжым балыхърэ хьэзабу ттригъэлъар а здэкIуам алыхым къыщыхуимыгъэгъу к I э!» ПщIэжрэ ахэр? Сыту щIэх пщыгъупщэжа хуэдэ?!

— Сэ апхуэдэ лъэпкъ жысlакъым, — и Iупэхэр пIэжьэжащ Лиуазэ. — Зэи жысlакъым апхуэдэ лъэпкъ икIи къызжепIэжакъым, пцIы къыстыболъхьэ ахъу.

Лиуазэ и фэр шэхуу пыкIат, и Iэпэ исыгъуэ цIыкIуэхэр-пыкIэзыкIырт. Офицер фокъур зэрылъэкIкIэ стIолым IэштIымкIэ зыкъишэщIри еуащ. И гъусэу стIолым пэрыс адреинтIыр къэскIат. Зыр къыщылъэтащ ухуеймэ, къащтэри. СтIолым теуа офицер фэкъур Лиуазэ къыбгъэдохьэ и нэщхъыр зэхэукIауэ. Хъыджэбз тхьэмыщкIэ цIыкIум и псэр хэкIат, къэшынащэри. И щхьэр унэзат, и нэхэм къыщхьэрипхъуат. Ныбжь фIыщIэу фIэкIа илъагъуртэкъым езым къыбгъэдыхьа офицерри, модэкIэ стIолым къыпэрынахэри.

Ину мэкIий хъийм икIа офицерыр аргуэру. Лиуазэ къоскIэ, Абы и нэпсыр уэсэпсым хуэдэу ткIуэпс къабзэ цIыкIухэу и бгъэм тещащэт. А дакъикъэм делэ хуэдэу къыфIэщIащ тхьэмыщкIэм. Ауэ псынщIэ дыдэуи зыкъищIэжащ. Ар къэхъуат ауэ щыт шэнтыр къипхъуатэу Чэбэхъан напэщIэкIащ Чэбэхъан абы. — Уэ апхуэдэу умышынэр, ухахуэр пэжмэ, а махуэм жыпIауэ щытахэр яжеIэжыф мыбыхэм. ЯжеIэжыф, зо!

— ЯжеclэжыркъэI? Пэжыр а сэ зэрыжысlэжым хуэдэущ. А зэрыжысlа дыдэм хуэдэущ зэрыщытар псори... фыхуеймэ, фыкъызэуи сывукI!

Махуэ псом и фэр ирахащ Лиуазэ тхьэмыщкIэм. Я нэщхъхэр къыхуэзахауклэу чэзууэ къыбгъэдыхьэрт лIы шынагъуэжьэхэр, нужькIэ ныбжь фIыщIэхэу зэхыхьажауэ IукIуэтыжырт. ИкIэм-икIэжым, а насыпыншэр ирахулIэри тхылъымпIэ гуэрым Iэ трырагъэдзащ. А тхылъымпIэм итт Лиуазэ зы щIыпIэ жыжьэ гуэрым ягъакIуэу. А щIыпIэм зыри хищIыкIыртэкъым хъыджэбз цIыкIум, и цIэр школым цызэхихауэ щыта хуэдэу къыфIащIыж къудей мыхъумэ. Ар здэщыIэпкIэ хъунури къыхуэгубзыгъэртэкъым.

Илъэсихкlэ щыIэн хуейт Лиуазэ а щIыпIэ угъурсызыжьым!

Зэзыдзэкlар
ХЬЭХ Сэфарбийщ.

НЫБЖЬ ФIЫЩIЭХЭР

(КIэухыр. ПэщIэдзэр 3-нэ напэм).

джэбэ тхьэмыщкIэм напэщагъэкIэ пцIы телылъхъэр езырауэ фIэкIа. ЖиIэжым зэриухыуи и щхьэр ирихьэхащ. Чэбэхъан абы жьэхэплъэрт нэщхъыцуэ.

— Сэ тэрмэщ лъэпкъ зыкIи сыхуейкъым, — къэпсалъащ урысыбзэ къабзэкIэ ар. Борис абы хуеплъэкIащ. Зэрыжаlэщи, анэ бгдзышэр иджыри зыIурымыгъуэхьа хъыджэбзыжь цIыкIум и жьэр блащхъуэжьейм хуэдэт, гъикIэ псыхьат.

— Сэ апхуэдэу жысlакъым, — ээхэпх къудейуэ къыдришеящ Лиуазэ. Чэбэхъан дежкIэ зигъазэри щIигъужащ: — Сыту уцIыху lей уэ... Сыт уэсщIауэ апхуэдизыщIыр къыщIыстеплъхьэр? Урокхэм дыщыIэсым сэ уэ сыныбдэпыкъуу зэрыщытар сыту умгу къэмыкIыжро, нэгъуэщI мыхъуми? Сыт сэ уэ екIэ си гур къызэIэнащ ар зэрызэхэса къудейр схуэмышэчуи, жызмыIэжыф-Iауэ зы тIэкIурэ сыщытащ, сыр... дапщэщ сэ апхуэдэу щыжысlар?!

— Зэт, зэт! Гъэбэяут иджы уэ, зэтепlат уи жьэр! — щIэкIиящ офицерыр абы, ручкэ иныгъыр и Iэпэ кIыхьэмкIэ игъэдэгъуурэ. — Уэ ущIэпсалъэххэр сыт? Дауэ плъэкIа дэ псори гуауэшхуэм дызэщIунубдауэ дышитхьэлэм, дуней псом щIыху хьэлэлу тетыр дыщыгуIэм укъытщыдыхъэшхыну?! Уи гъынэныр щыгъэти, жэуап къет а сэ сызэрыноупщIым!

— Сэ зыми сыщыдыхъэшхакъым, жысlакъым сэ апхуэдэу.

— ЖыпIащ, тхьэ! — къэкIиящ Чэбэхъан и макъым къызэрихькIэ. — Ауэ сытми жыпIа! Умгу къэгъэкIыжыт сэ абы щыгъуэ апхуэдэ псалъэ дыджыныхэр уи жьэм къызэрыжьэдэкIам, псоми фIыуэ тлъагъу ди вождь лъапIэм зэрупэсам щхьэкIэ бжеclауэ щытар. КъэчэкIыжыт, зо!.. Япэ щIыкIэ си гур къызэфIэнащ ар зэрызэхэса къудейр схуэмышэчуи, жызмыIэжыф-Iауэ зы тIэкIурэ сыщытащ, ИтIанэ лIот ныбжеclауэ щытар?! Умгу къэгъэкIыжыт. Сыт хуэдэ жэуапыт уэ езым сэ къызэптыжауэ щытарн! ПщIэжыркъэ? Уэ жыпIащ: «Сычемурэ зыгу из, кIуэн уцыфIэфI дыдэм тхьэусыхэ!». Къызжепlакъэ, зо, апхуэдэ дыдэу? Абы нэмыщIкIи уэ жыпIащ: «Дэ Сталиныжым балыхърэ хьэзабу ттригъэлъар а здэкIуам алыхым къыщыхуимыгъэгъу к I э!» ПщIэжрэ ахэр? Сыту щIэх пщыгъупщэжа хуэдэ?!

— Сэ апхуэдэ лъэпкъ жысlакъым, — и Iупэхэр пIэжьэжащ Лиуазэ. — Зэи жысlакъым апхуэдэ лъэпкъ икIи къызжепIэжакъым, пцIы къыстыболъхьэ ахъу.

Лиуазэ и фэр шэхуу пыкIат, и Iэпэ исыгъуэ цIыкIуэхэр-пыкIэзыкIырт. Офицер фокъур зэрылъэкIкIэ стIолым IэштIымкIэ зыкъишэщIри еуащ. И гъусэу стIолым пэрыс адреинтIыр къэскIат. Зыр къыщылъэтащ ухуеймэ, къащтэри. СтIолым теуа офицер фэкъур Лиуазэ къыбгъэдохьэ и нэщхъыр зэхэукIауэ. Хъыджэбз тхьэмыщкIэ цIыкIум и псэр хэкIат, къэшынащэри. И щхьэр унэзат, и нэхэм къыщхьэрипхъуат. Ныбжь фIыщIэу фIэкIа илъагъуртэкъым езым къыбгъэдыхьа офицерри, модэкIэ стIолым къыпэрынахэри.

Ину мэкIий хъийм икIа офицерыр аргуэру. Лиуазэ къоскIэ, Абы и нэпсыр уэсэпсым хуэдэу ткIуэпс къабзэ цIыкIухэу и бгъэм тещащэт. А дакъикъэм делэ хуэдэу къыфIэщIащ тхьэмыщкIэм. Ауэ псынщIэ дыдэуи зыкъищIэжащ. Ар къэхъуат ауэ щыт шэнтыр къипхъуатэу Чэбэхъан напэщIэкIащ Чэбэхъан абы. — Уэ апхуэдэу умышынэр, ухахуэр пэжмэ, а махуэм жыпIауэ щытахэр яжеIэжыф мыбыхэм. ЯжеIэжыф, зо!

— ЯжеclэжыркъэI? Пэжыр а сэ зэрыжысlэжым хуэдэущ. А зэрыжысlа дыдэм хуэдэущ зэрыщытар псори... фыхуеймэ, фыкъызэуи сывукI!

Махуэ псом и фэр ирахащ Лиуазэ тхьэмыщкIэм. Я нэщхъхэр къыхуэзахауклэу чэзууэ къыбгъэдыхьэрт лIы шынагъуэжьэхэр, нужькIэ ныбжь фIыщIэхэу зэхыхьажауэ IукIуэтыжырт. ИкIэм-икIэжым, а насыпыншэр ирахулIэри тхылъымпIэ гуэрым Iэ трырагъэдзащ. А тхылъымпIэм итт Лиуазэ зы щIыпIэ жыжьэ гуэрым ягъакIуэу. А щIыпIэм зыри хищIыкIыртэкъым хъыджэбз цIыкIум, и цIэр школым щызэхихауэ щыта хуэдэу къыфIащIыж къудей мыхъумэ. Ар здэщыIэпкIэ хъунури къыхуэгубзыгъэртэкъым.

Илъэсихкlэ щыIэн хуейт Лиуазэ а щIыпIэ угъурсызыжьым!

Зэзыдзэкlар
ХЬЭХ Сэфарбийщ.

ДИ ХЭЩIАПIЭР: 360000, Налшык къалэ, Лениным и цIэкIэ щIыIэ уэрам, 5, епIэнэ къат.

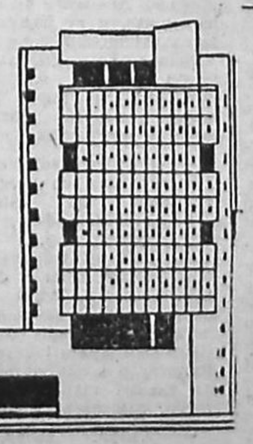

ТЕЛЕФОНХЭР:

редакторым — 2-21-64,
приемнэм — 2-22-89,
редакторым и заместителхэм — 2-21-86, — 2-22-84,
ответственнэ секретарым — 2-22-82,
секретариатым — 2-21-88, — 2-85-49,

ОТДЕЛХЭР:

парт лэжьыгъэмкIэ — 2-22-66, — 2-22-80,
идеологнемкIэ — 2-22-85, — 2-60-53,
экономикэмцIэ — 2-57-58, — 2-22-86,
хъыбарыщIэхэмкIэ — 2-63-64,
письмохэмкIэ — 2-66-31,
здэзекIакIуэхэм — 2-85-36,
спортхэм — 2-85-78,
корректорхэм — 2-60-27,
газет цехым — 2-35-60.

КПСС-м и Къэбэрдей-Балъкъэр обкомым и издательствэ

Ч 00591

Заказ № 3251

Р

Апрелым и 12

7.30—7.35 — газетхэм ятхэхэр. 7.45—8.00 — «ЩIым хуэсакъын хуейщ. 18.15—18.45 — «Си Хэкум теухуа уэрэд», Балэ М. и ораторие.

Етlуанэ программэ. 8.00 — пщэдджыжь гимнастикэ. 8.15— документальнэ фильм. 8.35, 9.35 — литературэ. 5-нэ класс. 9.05, 10.05 — англыбзэ. 10.35, 11.35 — литературэ. 6-нэ класс. 11.05 — щIэныгъэ-популярнэ фильм. 12.05 — концерт. 12.50 — документальнэ фильм. 13.35 — етlуанэу ягъэлъагъуэ фильмхэм я махуэ сеанс. «Первые радости». Етlуанэ Iыхьэ. «Необыкновенное лето». Ебланэ серие. 15.00 — бадминтон. 17.00 — Якутием къратыкI концерт. 20.00 — нэхъыбэфI фыкъикI, цIыкIухэ! 20.15 — хъыбарыщIэхэр. 21.00 — футбол. СССР-м и чемпионат. «Днепр» — «Динамо» (Киев). Етlуанэ лъэхъэнэ. 21.50 — «Спортыр псоми папщIэ». 22.05 — Н. В. Гоголь и произведенэм къытращIыкIа фильм. «Вий». 23.20 — бадминтон.

ЩIыпIэ программэ. 17.15 — «Вагъуэбзэ». Сабийхэм папщIэ телевизионнэ журнал (адыгэбзэкIэ). 17.45 — телефильм. 18.20 — «Элькора» и нобэрей махуэр». 18.45 — «Дунейр тхьэмахуэ зэхуакум» (балъкъэрыбзэкIэ). 18.55 — «Гъатхэ». Литературно-музыкальнэ композиц. 19.25 — «Удэзыхьэх лэжьыгъэ». Документальнэ фильм. 19.35 — «Республикэм и махуэ».

Апрелым и 13

Япэ программэ. 6.30 — «Дакъикъи 120-рэ». 8.35 — «Етlуанэ программэ. 8.00 — пщэдджыжь гимнастикэ. 8.15— щIэныгъэ-популярнэ фильм. 8.35, 9.35 — общэ биологие. 11-нэ класс. 9.05, 10.05 — испаныбзэ. 10.35, 11.40 — музыкэ. 2-нэ класс. Симфоническэ оркестрым и Iэмэпсымэхэр. 10.55 — «ЩIэныгъэ хъыбархэр». 12.00 — документальнэ фильм. 12.40 — ритмическэ гимнастикэ. 13.10 — етlуанэу ягъэлъагъуэ фильмым и махуэ сеанс. «Первые радости». Етlуанэ Iыхьэ. «Необыкновенное лето». Еханэ серие. 14.30 — бадминтон. 20.00 — нэхъыбэфI фыкъикI, цIыкIухэ! 20.15 — хъыбарыщIэхэр. 21.00 — документальнэ фильм. 21.30 — гъатхэ. 23.00 — бадминтон.

ЩIыпIэ программэ. 17.00 — Текlуэныгъэр илъэс 45-рэ щрикъум ирихьэлIэу. Будаев А. (балъкъэрыбзэкIэ). 17.20 — мультипликационнэ фильм. 17.35 — «Си лэжьыгъэр фIыуэ солъагъуэ». Педучилищэм и егъэджакIуэ Чэрты Ш. теухуа телеочерк (адыгэбзэкIэ). 17.55 — «ЩIым хуэпэжу». Аруан районым Лениным и цIэкIэ щыIэ колхозым къратыкI (адыгэбзэкIэ). 18.45 — документальнэ фильм. 18.55 — телевизионнэ урок. Балъкъэрыбзэ. Апрелым и 10-м къатам къытрагъэзэж. 19.15 — телевизионнэ фильм. 19.25 — «Республикэм и махуэ». 19.45 — «Нэрылъагъу нахуапIэ».

Етlуанэ программэ. 8.00 — пщэдджыжь гимнастикэ. 8.15— щIэныгъэ-популярнэ фильм. 8.35, 9.35 — общэ биологие. 11-нэ класс. 9.05, 10.05 — испаныбзэ. 10.35, 11.40 — музыкэ. 2-нэ класс. Симфоническэ оркестрым и Iэмэпсымэхэр. 10.55 — «ЩIэныгъэ хъыбархэр». 12.00 — документальнэ фильм. 12.40 — ритмическэ гимнастикэ. 13.10 — етlуанэу ягъэлъагъуэ фильмым и махуэ сеанс. «Первые радости». Етlуанэ Iыхьэ. «Необыкновенное лето». Еханэ серие. 14.30 — бадминтон. 20.00 — нэхъыбэфI фыкъикI, цIыкIухэ! 20.15 — хъыбарыщIэхэр. 21.00 — документальнэ фильм. 21.30 — гъатхэ. 23.00 — бадминтон.

ЩIыпIэ программэ. 17.00 — Текlуэныгъэр илъэс 45-рэ щрикъум ирихьэлIэу. Будаев А. (балъкъэрыбзэкIэ). 17.20 — мультипликационнэ фильм. 17.35 — «Си лэжьыгъэр фIыуэ солъагъуэ». Педучилищэм и егъэджакIуэ Чэрты Ш. теухуа телеочерк (адыгэбзэкIэ). 17.55 — «ЩIым хуэпэжу». Аруан районым Лениным и цIэкIэ щыIэ колхозым къратыкI (адыгэбзэкIэ). 18.45 — документальнэ фильм. 18.55 — телевизионнэ урок. Балъкъэрыбзэ. Апрелым и 10-м къатам къытрагъэзэж. 19.15 — телевизионнэ фильм. 19.25 — «Республикэм и махуэ». 19.45 — «Нэрылъагъу нахуапIэ».